

Farella

Revista de Llançà

ASSESSORAMENT I GESTIÓ
CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Garbi Assessors

FISCAL

LABORAL

LEGAL

COMPTABLE

C. D'ASSEGURANCES

FINANCERA

| Av. Pau Casals, 23 1er 4^a • 17490 Llançà • Tel. 972 12 03 02 • Fax 972 12 03 02 • garbi@garbiassessors.com • www.garbiassessors.com |

FARELLA
Revista de Llança
Núm. 26
Abril 2008
Preu: 3 €

Arxiu
Municipal
de Llança

*mots
al
vent*

JOSEP M. SALVATELLA

■ *Il·lustre homònim*

Jo sabia des de petit, que l'avi m'ho havia dit: un Salvatella –ignore si parent llunyà o no, no és cognom massa corrent el nostre– havia estat diputat i ministre. La *Gran Enciclopèdia Catalana* ho corrobora: "Joaquim Salvatella i Gibert (1881-1932), advocat i polític del Partit Republicà Federal. Elegit diputat a corts per Figueres els anys 1905, 1907, 1910 i 1914. (...) El 1916 s'instal·là a Madrid i s'uní al Partit Liberal Dinàstic. Ministre d'Instrucció Pública en els governs de Romanones (1918-19) i García Prieto (1922-23). El 1930 fou jutjat per haver acusat Alfons XIII d'ésser l'instigador del cop d'estat de Primo de Rivera".

Fins aquí, les dades objectives. Remenant papers, avui m'han tornat a les mans unes fotocòpies que temps enrere em va donar el meu gendre Josep, arxiver de Roses. Són tres pamflets, sense data, fets a Figueres, dos a la impremta García de Pou, ben coneguda, i un a la de Joan Vila Soler, del carrer Ample. "Republicans:" –diu aquest darrer–. "Aquests quatre vividors que robaren la voluntat d'un poble i que patrocinen al

AJUNTAMENT
DE LLANÇA

Impressió
Gràfiques PUJOL
Figueres

Dip. Leg.: GI-1327/95
Amb la col·laboració de

Diputació de Girona

Portada:
GRAFITS,
d'Alexis Carrés i
Rafael Borrás

ARXIU

encasillat monàrquic Salvatella no n'han tingut prou amb insídies (...) Els republicans que no viuen esquena drets i no sembren grana de vago, deuen cridar ¡Salvatella no!”.

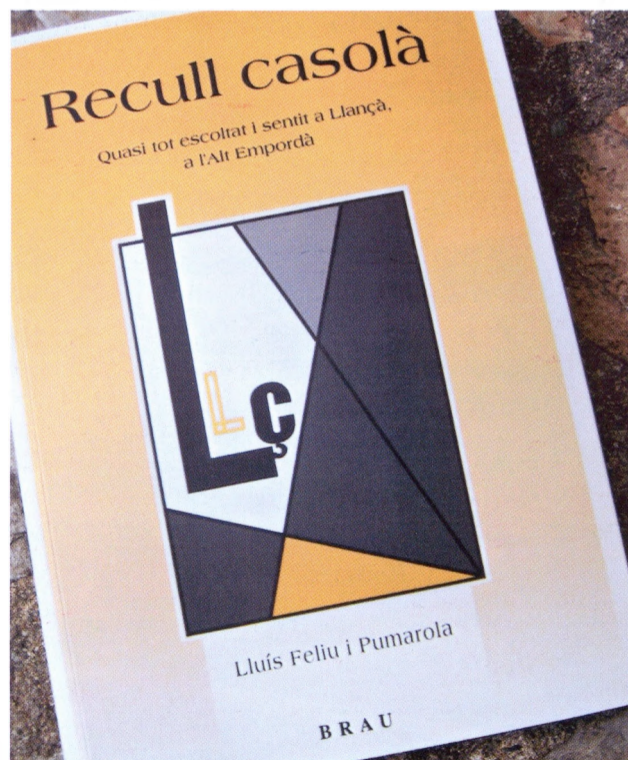
Les altres dues proclames són en castellà. Diu l'una, entre altres coses: “*Salvatella ha pactado con la monarquía (...) Salvatella quiere ser monárquico para medrar económicamente. Salvatella no diría en Madrid que es republicano (...) Republicanos no votar al encasillado*”. I l'altra: “*Hacia el palacio. Cierta persona ha prometido recibir al Sr. Salvatella en su regio palacio si consigue salir diputado por Figueras con carácter republicano. (...) Romanones ofreció a Salvatella cuan-*

to pudiera menester, Poncio, alcalde, autoridad y otras hierbas. Salvatella, así armado, vino al distrito a colocar trampas para cazar electores republicanos (...) para postrarse a los pies de aquella persona, y según se asegura le darán el título de Conde de Figueras. (...) Republicanos votad por el ideal y mandar a paseo al futuro conde”.

És ben curiós, això de tenir un homònim tan il·lustre i, a l'ensems, tan bellugadís políticament. Complement potser necessari, ara del *Diccionario de la Real Academia Española*: “*Encasillar: Señalar el gobierno a un candidato adepto el distrito en el cual le presentará para las elecciones de diputados*”. Aclarit, doncs...

■ Modismes amb nom propi

Aquests dies que he llegit –per necessitats del guió i per pur plaer– el llibre de l'amic Lluís Feliu, *Recull casolà*, m'ha despertat la curiositat la gran quantitat de noms de persona que apareixen –tal vegada apareixien– en els modismes, locucions i frases fetes de la nostra llengua parlada. Tenen una base certa, identificable o no? Han existit, realment, aquestes persones que han donat lloc a diverses formes de dir ben populars?...

En l'obra esmentada, per exemple, se'ns parla d'en Banasta: *dir-li els sants d'en Banasta* és malparlar d'algú. També hi surt en Jaumet, cèlebre pels seus inquietos darreres: *ser el cul d'en Jaumet, que no pot seure ni estar dret*. O en Calces, amb fama de poc veraç: *ser més mentider que en Calces*. També hi apareix en Toni: *fer el paper de Toni* significa fer-se el beneït o el desentès. En Vellana –*el cardat, en Vellana*– és el que se sent perjudicat, quasi sempre el més dèbil. La *Maria Màxima* era dona antipàtica, manaire i creguda com poques. Es parlava molt, abans, també, d'en Robert com d'un mal negociant: *fer el negoci d'en Robert amb les cabres*. Es diu que en canviava dues de blanques per una de negra, o a l'inrevés; és a dir, fotut sempre... I de l'Àngela Maria, què?... *Àngela Maria!* era l'exclamació que fèiem en aconseguir el que volíem o en arribar qui esperàvem des de feia molta estona. O en Cagaelàstics: *Fer la fi d'en Cagaelàstics* era ben penós, oi?... I la Manolita? “*Masturbar-se fa brut i ordinari*”, deia l'Angelina, *madame* d'una casa de barrets. I és això: *Fer-s'ho amb la Manolita*...

Sense comptar la llarga llista dels sants nostrats: *Durar com la bóta de sant Ferriol, ser alt com un sant Pau, ballar els goigs de sant Prim o pintar sant Cristòfol nano* són expressions ben sucoses. *El sant Pancràs*, diu en Feliu, era el compte o la factura que havíem de pagar.

Immortalitzades restaren també, en aquests modismes, algunes cases particulars. Anar-se'n a *can Pistras*, a *can Taps* o a *can Pixa de Masarac*, era sempre acabar malament, morir-se, fracassar. Ser de *can Paquetilla* o de *can Cucalacanya*, equivalia

a ser de poc valor o escassa qualitat. *Semblar can Seixanta*, era sinònim de lloc sense ordre. *Can Maitanquis* es deia d'aquelles botigues que tanquen tard per tal de fer més diners o dels que de nit es retiraven a les petites. Sense oblidar en Belluga: *A can Belluga, campí qui puga*. A Girona, d'infant, havia sentit a dir *anar a can Crestó*, per morir-se. I és que aquesta era una casa prop del cementiri. I can Ribot, no sabeu on és?... *Qui mana a can Ribot,*

la truja o el porc? Altra volta, com sempre, l'etern problema entre el masclisme i el feminisme...

I acabem amb dues de marineres. A Tossa, m'havia dit el meu amic Telm, en deien *la mar d'en Sense* a un indret prop de Giverola, on es deia que no s'hi pescava mai cap peix. I a Cadaqués, segons l'Ernesta Sala, era popular en Joan de Narbona, sinònim de la tramuntana: *Ja bufa en Joan de Narbona!*...

■ *Camí de ronda*

No fa gaire que Llançà pot presumir d'un sector vora la costa –del Cau del Llop al terme del Port de la Selva– ben arranjat, amb un magnífic paisatge a l'abast del passejant. Sembla que l'obra continuarà cara al nord, segurament en diverses fases, fins arribar als límits de Colera.

En època moderna, aquestes camins, molt rudimentaris, servien de vies de comunicació entre els pobles costaners: "Molts traginers transportaven les mercaderies pels camins de ronda i els ramaders els utilitzaven com a pas per als animals. Igualment, al cap de Creus, alguns vinyataires baixaven per aquests camins els raïms fins a les cales", ens informa l'obra *El contraban*, de R. Aguilar, J. Maymí, J. Ros i X. Turró.

En principi, el terme *camí de ronda* es referia al perímetre exterior de les muralles medievals de les fortaleses, que era utilitzat pel cos de guàrdia. Més tard, aquesta expressió s'usà per referir-se als corriols que resseguien la costa de cap a cap i que els soldats o els carrabiners empraven per vigilar el contraban per mar. En el llibre esmentat abans se'ns diu: "Històricament, el control del contraban marítim a petita escala s'ha fet sempre des de terra. (...) No és fins a mitjan segle XX que l'autoritat podrà perseguir els contrabandistes per mar obert, quan disposà d'embarcacions ràpides i manejables...".

Estem parlant, també, de l'època dels corsaris i pirates islàmics, que assotaren durant segles les costes del nostre país, des de l'edat mitjana a la moderna. Les cales morisques i les torres de moros –de guaita, de fet– que trobem al litoral en són una mostra. "El 20 de junio de 1663, llegó a la misma villa (de Llançà) un correo de Cadaqués con carta de los cónsules de esta última, avisándoles de haber llegado á aquellos mares dos bajeles de moros y que en dicho día habían saltado en tierra

dos barcos y desembarcado en la Calafosa y que maltrataron á algunos segadores y saquearon una casa de campo cerca de dicha cala...", segons dades recollides per Enrique Claudio Girbal a *Revista de Gerona*.

No pot semblar-nos estranya, doncs, la teoria sobre l'origen àrab del nom de Llançà que ofereix Pere Balañà i Abadia a *Els noms de lloc de Catalunya*. Enfrontada a la coneguda argumentació del Valle Lanciano –"Ecclesiam Sancti Vicentii quae est in valle Lanciano"– o a la més esotèrica i llegendària de l'hostal de la Llança, aquesta que ens acosta, en els orígens del nom de la nostra vila, a alguns dels immigrants que recentment s'hi acullen: "Llançà, de l'àrab (al-) anzàl = (els) hostals, refugis".

Ja ho podeu veure, doncs, que lluny que podem anar pel camí de ronda...

VICENÇ PUMAREDA

■ *El senyor Palau*

ANTONI GODOY I TOMÀS

El 23 de febrer d'enguany morí Josep Palau i Fabre. Ho sabem prou. Se n'han fet ressò a bastament diaris, ràdios, televisions. Noranta anys de vida intensa s'han esmunyit cap a les ombres on van a raure totes les vides.

Però si avui m'atreveixo a escriure sobre *el senyor Palau* és perquè la seva persona va deixar en aquells que vam tenir la sort de conèixer-lo personalment, lluny de la fama massa vegades escatimada, unes petjades d'home feble, desconcertat i desconcertant, solitari, rebel, que avui, l'endemà de la seva mort, se'ns fan més presents que mai.

Quan *el senyor Palau* va descobrir Grifeu va ser en l'època dels primers pobladors d'aquella contrada, llavors quasi verge. Poques cases s'hi havien bastit. La de madame Vidal, madame Werenne, can Cabioni, els Altés... Estem parlant de fa més de quaranta anys. I avui, mort *el senyor Palau*, no queda ni casa seva, a Grifeu.

És la crua realitat de com un home il·lustrat i savi ha passat per Llançà.

Del *senyor Palau*, a Llançà, n'hem gaudit només quatre privilegiats, que vàrem tenir l'oportunitat de compartir amb ell estones íntimes, des de les menys reeixides d'aquells anys incipients fins a les darreres, en què va decidir deixar el nostre poble.

Ens quedarà, ara per ara, el monument que se li erigí a la platja de Grifeu –la seva–, però ens quedaran també –i per a l'eternitat– quatre *Contes de capçalera*, escrits des d'aquell mirador privilegiat que fou casa seva. *La llegenda dels ulls de sirena* n'és un exemple.

CIUTADÀ DE GRIFEU

Josep Palau i Fabre (Barcelona, 1917-2008). Poeta, narrador, assagista i dramaturg. Considerat un dels màxims experts sobre l'obra i personalitat de Picasso, estudiades en obres com *Doble assaig sobre Picasso*, *El Gernika de Picasso* o *Picasso 1917-1926*. Traductor de Rimbaud i Balzac. L'obra poètica la recullen *Poemes de l'alquimista*. En el teatre, destaca l'obra *La tragèdia de don Joan*.

Creu de Sant Jordi (1989) i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1999). Palau i Fabre residí durant anys a la nostra vila, vora la platja de Grifeu, on hi té un monument.

VICENÇ PUMAREDA

Imatges de l'homenatge a l'escriptor, a la platja de Grifeu (22 d'abril de 2006).

COMIAT

Ja no sé escriure, ja no sé escriure més.
La tinta m'empastifa els dits, les venes...
He deixat sobre el paper tota la sang.

¿On podré dir, on podré deixar dit, on podré inscriure
la polpa del fruit d'or sinó en el fruit,
la tempesta en la sang sinó en la sang,
l'arbre i el vent sinó en el vent d'un arbre?
On podré dir la mort sinó en la meva mort,
morint-me?

La resta són paraules...
Res no sabré ja escriure de millor.
Massa a prop de la vida visc.
Els mots se'm moren a dins
i jo visc en les coses.

París, 6 de maig del 1946

VICENÇ PUMAREDA

■ *Vinyes i oliveres*

En realitat no ha estat mai un dilema l'opció del cultiu de vinyes o oliveres en el tram dels Pirineus, de les Alberes al cap de Creus. Tampoc, una imposició governamental: en els segles XVIII i XIX i fins a les últimes dècades del XX, l'intervencionisme en l'agricultura no ha existit. El que ha manat realment són els dictats de les forces de la natura i, en proporcions diferents segons la situació geogràfica dels nuclis d'habitants, els canvis de les formes de vida motivades principalment per l'explosió del turisme. No són comparables, per exemple, Llançà i Cadaqués amb Rabós d'Empordà i Espolla.

En anys anteriors a la desfeta de la fil·loxera, la qual deixà sense vinyes Europa i Amèrica, navegant a mitja milla de terra, des de Cotlliure a Roses, no es perdien de vista ni un moment les vinyes plantades en milers de bancals, en terrenys d'aspra llicorella rogenca, mirant la Mediterrània. Els ceps, de poca ufana per la composició mineral del sòl i la pobresa d'elements orgànics, no arribaven a tapar el terreny. Els innombrables marges de petita pedra trencada, imprescindibles per sostenir les terres de les feixes, construïts artísticament pels mateixos pagesos –sovint pescadors, també– i inspiradors d'artistes com Dalí o Pitxot, marcaven ratlles vermelloses. La terra, de color indefinit entre vermells, ocres i marrons, feia de blasó i el verd dels ceps, de senyal de vida. Componien una senyera monumental tricolor que resseguia les darreres i minses altures dels orgullosos Pirineus, els quals moren besant la mar ingrata que rosegava sense cansar-se, segles i segles, les roques que es desprenen dels seus espadats, en senyal d'acatament. El blau de l'aigua dels fondals, la blancor de l'escuma dels rompents, la negror de les roques i la senyera de les vinyes era, pels navegants que sabien mirar i veure, un gran espectacle.

La fil·loxera, sense misericòrdia i encara menys sensibilitat poètica, no deixà ni una sola vinya en tota la serralada que envolta el cap de Creus. No es trobava cap solució per fer front al maleït insecte. Tota l'Europa vinatera es trobava igual. Joan Miret i Terrada –diputat a Corts i president de la Diputació de Tarragona, agrònom, vinater i fill d'una masia del Tarragonès–, sabé que a

DAVID MARCA*

Califòrnia, als EUA, experimentaven amb un peu de cep bord resistent a la fil·loxera. S'havia d'empeltar amb sarments de la varietat desitjada i la planta resultant resistia els embats de l'epidèmia. Promogué una expedició d'experts, entre els que hi havia els meus besavi i avi –vinaters i administradors de les finques d'en Miret–, per seguir de prop l'experiment. Vista la invulnerabilitat de la nova planta, retornaren amb una bona provisió de peu americà bord, els plantaren i a l'any vinent eren a punt per fer la prova. Les soques havien de tenir el gruix del dit gros, com a mínim, i l'empelt havia de ser d'agulla, varietat poc corrent i difícil de practicar. Es van crear equips d'especialistes per implantar les noves tècniques a totes les comarques vitivinícoles d'Espanya, i els meus avantpassats ho van fer a Aragó i Navarra. No fa molt, a les Bodegas del Alto Aragón, de Salas Bajas, a Osca, em van dir que els vinaters actuals encara rememoren amb respecte aquells Marca, gairebé llegendaris. La repoblació va ser un èxit i el procediment no ha canviat.

Pel que fa a aquest tram dels Pirineus orientals, es van repoblar força les parts baixes dels vessants de Montesquiú a Cotlliure i de la Jonquera a Roses, i la costa des de Cotlliure a Cervera. De la serralada del cap de Creus, sols algunes planasses i petites valls. La resta, abançada i difícil de cultivar, s'abandonà i es repoblà espontàniament d'alzina, roure, pi, arbusts i mates. Ben aviat, però, tímidament primer i obertament després, es plantaren oliveres. La millora dels camins va desenvolupar les plantades i als anys quaranta bona part del cap de Creus tornava a fer goig.

A principi dels cinquanta, vaig venir de Barcelona a passar uns dies a Cadaqués. D'origen rural, nascut gairebé sota una col al Camp de Tarragona, mentre la majoria dels excursionistes parlaven de bajanades, jo observava amb atenció el paisatge i els cultius. De Roses a Cadaqués, d'anada, i de Cadaqués a Llançà, de tornada, les plantades d'oliveres, als replans del que havia estat vinya fins a la desfeta de la fil·loxera, em van impressionar. Coneixedor de les velles oliveres de la meua terra i de les mil·lenàries oliveres mallorquines, aquells oliverars joves em feien l'efecte d'un

gran col·legi a l'hora del pati. Érem al mes de febrer i els ametllers florits de Cadaqués van ser com una mena de ball de ram de festa major. Anys després, vaig conèixer a Olot el pintor Josep Pujol i Ripoll, un dels que millor ha pintat Cadaqués i les teulades de teula vella i, en explicar-li les impressions del paisatge, em deia: "Si sabessis pintar sols mitjanament bé el que descrius, les teves pintures et farien famosos". La seva amistat m'honorava. Poc enraonador ell, jo parlava pels dos. Dibuixo bé, però no he tingut mai un pinzell a la mà.

El cap de Creus i les seves rodalies havien tornat a néixer, però el foc, cosí germà de la tramuntana, s'enamorà de l'indret i, a intervals irregulars però segurs, cremava les zones ermes i moltes de repoblades. ¿Què li expliques al foc desenfrenat que allò són vinyes o olivars, molt difícils de cultivar, i que les oliveres necessiten anys i panys per créixer i donar fruit? El foc incontrolat, atiat pel vent, és com un terrorista suïcida amb el cervell intoxicat per doctrines inculcades a la seva ignorància, que no veu ni pensa per ell mateix i sols anhela immolar-se fent víctimes innocents, per guanyar un paradís utòpic de luxúria i plaers, en el que sols trobarà el mateix que deixa el foc: cendra!

Els arbres van recular en una guerra que tenien perduda i arribà el terrible hivern de les glaça-

des. Al mes de febrer, un fred polar, recolzat pel vent i amb un cúmul de circumstàncies adverses, va ferir de mort arbres de tota mena a les comarques catalanes. "Han mort els garrofers!", deia el meu pare des de Tarragona. Aviat correu la notícia: "El fred ha mort les oliveres del cap de Creus!". Instal·lat a Girona des de feia un parell d'anys, molts diumenges pescava amb canya en els llocs més inversembllants de la costa, des de Llançà a Roses, i al retornar de dia -l'anada la feia de nit- contemplava les meves oliveres. El primer dia, en veure la mortaldat, un sentiment d'impotència davant els elements desbordats em va fer sentir petit, insignificant, oblidat.

Mai més ha estat el mateix el trajecte de Roses a Cotlliure per la costa. Els catalans del nord han mantingut les vinyes a les zones més planes. A la Catalunya estricta, el comerç i tota mena de serveis desenvolupats per la proliferació del turisme han fet que les prioritats siguin distintes. Dir-li pagès a un llançanenc, salvant els hortolans de vora el poble, gairebé es pot prendre per un insult. Els estius cerco, ben sovint inútilment, *moscat de Llançà* i, alguna vegada, m'he parat a collir un bon grapat d'olives per trencar. No ho considero un furt. Sentimentalment, el cap de Creus és una mica meu.

Fa un temps, recorrent Grècia, la visita a Delfos em causà un fort impacte. No entraré en detalls sobre l'oracle, el temple d'Apol·lo, la font de Castàlia o bé l'auriga de bronze que hi ha al famós museu. No es tracta d'això. Les ruïnes es troben al peu de la muntanya del Parnàs, de 2.435 metres d'alçària. Des del seu cim es contempla, en un dia clar, una bona part del país. Els seus mars, les illes, l'estret de Corint, la muntanya d'Athos i l'Olimp, s'albiren perfectament.

Hi ha una cosa, però, que destaca enmig de les antigues ruïnes gregues. Mirant a ponent, fins allà on arriba la vista, una taca verda ininterrompuda i sinuosa, talment com les ones d'una mar de verd, es belluga suaument amb l'oreig de la tarda. El sol, ja prop de la posta, fa una llum indescriptible que oscil·la lentament. El verd canvia de tonalitats i sembla que juga amb la vista dels privilegiats espectadors. La imatge colpeix i hom resta mut en veure una cosa sem-

blant. Són sembrats? És aigua? És un miratge? O és la meva vista que ja flaqueja per l'edat i em gasta una broma pesada? Res de tot això. El que veig és realitat. Són les fulles dels brancatges de milers d'arbres de camps immensos. Són oliveres!

Al poble d'Amfissa, prop de la muntanya del Parnàs, on hi ha les restes d'una fortalesa francocatalana del segle XIII, em van explicar el fenomen: aquella comarca s'anomena el Mar de les Oliveres. No en podia ser cap d'altra!

L'endemà volava camí de Barcelona i Girona. El següent cap de setmana, a Llançà, abstret mirant el mar, no em podia treure del pensament la imatge verda, sinuosa i oscil·lant d'aquella mar de terra endins. El paralel·lisme era evident: quina meravella!

* Llançanenc d'estiu, escriptor i articulista

RAFAEL CORCOIL

Tres en una

■ Mai no és tard!

Ja sé que *Farella* no és pas potser el marc més idoni per parlar de política, però crec que a Llançà ha ocorregut un fet ben remarcable, que em porta a fer-ne una reflexió ben positiva. Em refereixo al pacte entre CiU i ERC al govern municipal. Els felicito. I cal que ens en felicitem tots plegats.

Potser ha estat un fet que ha passat per alt a molts dels nostres convilatans o que, com a mínim, no se li ha donat la importància que per mi realment té. Ha preocupat molt i ha estat motiu d'un intens debat previ en el si dels dos partits, és evident, però a la immensa majoria dels llançanencs no els ha fet ni fred ni calor. En canvi, us ho repeteixo, crec que és un fet molt remarcable.

Nou d'onze regidors treballant en una mateixa direcció només pot portar beneficis al nostre poble. Nou fan més força i més feina que set. Dos colors polítics diferents treballant per un mateix ideal –Llançà– han de donar per força un resultat més profitós. Jo recordava sovint amb enyorança aquells temps d'estreta col·laboració, essent jo mateix regidor, entre CiU i el PSC, sobretot personalitzada en la figura del malaurat Vicenç Pi. I em demanava per què no podia tornar aquesta unitat, aquestes ganes de treballar més per Llançà i menys pel partit. I és per això que ara me'n sento ben joïós d'aquesta aliança en el nostre Ajuntament. Mai no és tard!

Tenim un poble massa assentat sobre les bases de la construcció –només hem de mirar al nostre voltant des del punt que vulguem dels nostres carrers– i vénen èpoques de vaques magres per a aquest sector que és, al cap i a la fi, el motor d'una infinitat d'activitats que en depenen en totes les escales econòmiques.

Estic segur que una unitat de criteri tan important com la que ens pot assegurar aquest pacte municipal pot ser una medicina pal·liativa ben adequada per a la malaltia que se'ns apropa. Des d'aquestes ratlles voldria demanar a ambdues forces polítiques que, ara que han estat capaces de signar el pacte, tinguin també la generositat necessària per a aquell estira-i-arronsa imprescindible per no trencar el llaç que els ha unit.

I que sigui per molts anys!

Antoni Godoy i Tomàs

■ Avortament

Em sembla molt bé que la Conferència Episcopal i el Vaticà posin la *vida* per davant de tot, perquè així és, però en el tema de l'avortament no podem tornar enrere. La dona és l'única que té dret a decidir si tira endavant el seu embaràs o no, i així l'empara la llei actual.

A mi, particularment, però, em sembla que s'haurien de revisar els terminis dintre dels quals es permeti interrompre una gestació. No és el mateix extreure un embrió de cinc mil·límetres que un fetus de deu o de vint centímetres, o més. I aquí també entraria la consciència d'una mare i encara altres alternatives possibles, com ara l'adopció.

El que pot passar, suposo, si no s'està produint ja, és que l'avortament es converteixi en un mètode anticonceptiu més *in extremis*.

Montse Tardiu

■ Llançà, com Roncesvalles?

Amb la incorporació de Sant Pere de Rodes al Camí de Santiago, com a inici del camí català que enllaça amb Montserrat, Llançà podria esdevenir un lloc de pas per al pelegrí que ve de la resta d'Europa. Es tracta, tal com diuen els promotors, d'un pas simbòlic que no vol competir amb el camí tradicional del coll de Panissars, tot i que podria ésser una bona alternativa per als que volguessin prendre el sender europeu E 10 per arribar a Sant Pere de Rodes.

Aquest nostre monestir empordanès ha de ser, una vegada més, un dels punts neuràlgics de la comarca, i l'hem d'utilitzar. El fet que fou un important centre de peregrinació, quasi mig segle abans que Santiago de Compostel·la, on ja se celebraven jubileus, fa que aquesta proposta prengui força i cos.

L'important camí italià, que rep els qui vénen de Jerusalem i els qui surten o passen per Roma –així com els qui inicien el viatge a les ciutats o voltants de Budapest, Viena, Salzburg, Zuric, Berna, Friburg, i baixen per la via alpina de Lausana, passant pel Grand-Saint-Bernard (Suïssa), pas natural utilitzat per moltes civilitzacions, i travessen Vercelli (Itàlia), plana natural entre Milà i Torí, per confluïr amb la vila tolosana a Arle, podrien desviar-se per la costa francesa per visitar el bressol de l'art romànic.

Prenguem-nos aquesta possibilitat seriosament, com ho han fet altres poblacions incloses en altres rutes, com poden ser la del Quixot o la del Cid. I, com diu el mossèn, pensem-hi una estona.

Rafael Borràs

— Restaurant —
La Farella

C/ Cap de Creus, 1
Tel. 972 12 16 11
17490 LLANÇÀ

Port de Llançà - Moll Jordi Canal, s/n
17490 LLANÇÀ
Tel.: + 34 972 38 07 10
Fax: 34 972 38 07 06
club@cnllanca.com
www.cnllanca.com

CARNISSERIA...

C/ Major, 7
Tel. 972 38 01 02
LLANÇÀ

Josep

RAFARI

XARCUTERIA...

CARNS DE
L'EMPORDA

PRODUCTES ARTESANS...

HABITACIONS
CHAMBRES

«**Can Pau**»

HABITACIONS AMB
BANY I CALEFACCIÓ
OBERT TOT L'ANY

C/ Puig d'Esquer, 4
Tels. 972 38 02 71 - 972 38 02 70
LLANÇÀ (Costa Brava)

La Guerra del Francès, o de la Independència, a Llançà

■ Els inicis: 1808

JOSEP CLAVAGUERA I CANET

E

nguany es compleixen els dos-cents anys de l'arribada de les tropes franceses a l'Empordà, envaint el nostre territori. Era el febrer del 1808. Havia acabat la Guerra Gran, que tingué per escenari aquestes contrades. La gent estava cansada de guerres, ocupacions, maltractaments i destrucció. Tots ple-gats, disconformes amb aquesta altra invasió, no tardaren en aixecar-se contra l'exèrcit intrús. Per això s'ha escrit que la Guerra del Francès fou una guerra del poble.

L'annexió de Catalunya a l'imperi francès era l'objectiu primordial de Napoleó. Així ho diu en la correspondència dirigida al seu general Augereau: "...que no ha de permetre cap comunicació de Catalunya amb Madrid i que es faci la idea que vull reunir aquesta província a França".

Val a dir que a l'Arxiu Municipal hi ha abundant documentació que fa referència a aquesta invasió francesa i, especialment, de com s'organitzà la resistència, amb el Sometent i la Junta de Defensa. La primera notícia que es troba al respecte, que té com a escenari Llançà, està datada del febrer de 1808 i apareix en el llibre de Joaquim Pla i Cargol, *La Guerra de la Independència en Gerona y sus comarcas*, en què es narra un fet tot singular: "Ocurrió en Llançà una fuerte escaramuza entre 180 italianos del ejército francés y un centenar de somatenes de Espolla, Sant Quirze y Rabós, mandados por los señores Coderch y Pairet. Los somatenes atacaron al destacamento de italianos, el cual salió de Llançà hacia la montaña, guarneciéndose en un cerro cercano, cerca del mar; pero, ante el empuje de los patriotas ampurdaneses, rindieron los enemigos las armas entregándose todos prisioneros. Fueron enviados a Gerona".

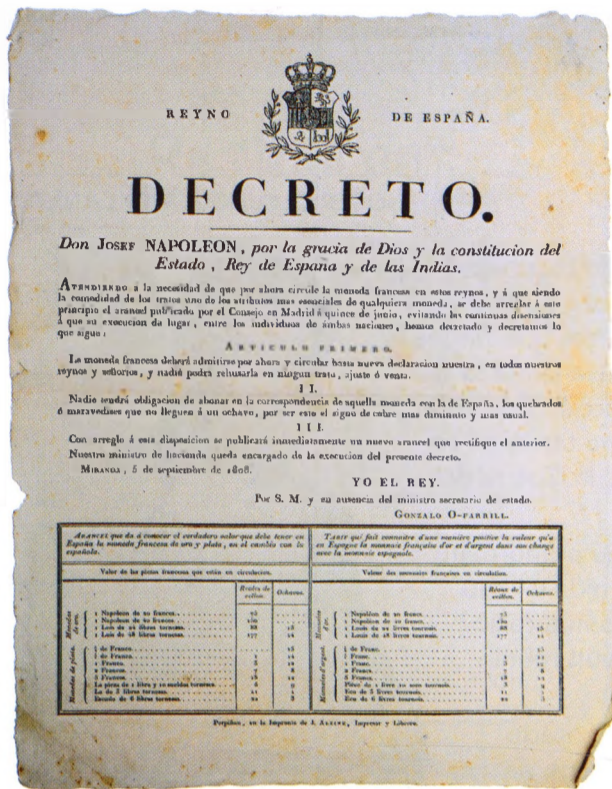
Fins aquí la narració del fet, però el final no fou tan feliç, ja que les autoritats franceses arrestaren un nombre de persones igual al de la companyia d'italians. Aquesta gent era de Llançà, Espolla, Rabós, Sant Quirze i Vilamaniscla. Foren empresonats amb el pretext que els havien enganyat i els enviaren cap a França, per esperar el bescanvi amb els soldats italians. Això succeí el 1808, en els mateixos inicis de la guerra. Els francesos imposaren la seva autoritat sobre els vençuts, ordenant i manant des de les viles i places fortes fins als pobles més allunyats. Tanmateix, la reacció dels empordanesos fou ràpida i contundent, amb l'aixecament dels Sometents i la constitució de les Juntes de Defensa.

A l'Arxiu Municipal hi ha moltes circulars i ordres que es rebien d'autoritats superiors. I així n'he trobat una del 27 de juny de 1808, que diu així: "Se comunica a la Junta de Defensa de Llançà que los franceses, nuestros enemigos, han establecido un cerco por la costa del mar. Es preciso vigilar a fin de interceptar cualquier barco, cortando la comunicación, que sería perjudicial para nosotros". També el Sometent llançanenc, que podem suposar ben organitzat,

Retrat de Napoleó Bonaparte.

VICENÇ PUJABARRIA

Decret de Josep Napoleó sobre l'ús de la moneda francesa a tot el territori.

rebé de les autoritats de Figueres l'ordre d'armar 30 homes per defensar els pobles de l'Empordà i que s'ajuntessin a altres sometents que lluitaven per les Alberes. El to de l'ordre és totalment autoritari: "Ordeno, mando y encargo que se cumpla inmediatamente esta orden".

Pocs dies abans s'havia constituït la Junta de Defensa de la vila, que quedà formada així: el batlle, president; els dos rectors de la Parròquia, tres seglars i un secretari. A continuació posa els noms i cognoms: Eudald Sunyer, batlle; el Rnd. Josep Bessa i el Rnd. Sebastià Albert; Josep Imbert, propietari; Joan Déu Castells, treballador; Domingo Dalfau, comerciant, i Josep Antoni Merigó, secretari. En Joan Déu Castells fou nomenat vocal per anar a Vilabertran i rebre ordres polítiques dels superiors.

Ben aviat, el 14 de juny del mateix any, reunits la Junta, l'Ajuntament i una part de veïns de la vila, decideixen augmentar amb quatre homes més la Junta constituïda. Foren elegits, amb el vot favorable de tots els assistents, els llançanencs Vicens Duran, Mariano Ballesta, Rafael Xaubet i Josep Campderà, amb l'obligació de reunir-se sempre que fos necessari amb la dita Junta i determinar el més convenient. Les coses no anaven per bon

camí. Els francesos, especialment les tropes de Cotlliure i Banyuls de la Marenda, estaven disposats a assaltar Llançà. La Junta rep la comunicació i se'ls diu que vindran a saquejar i a matar, per la qual cosa és molt urgent el lliurament d'armes i municions, perquè tothom es pugui defensar.

El mateix dia d'aquestes amenaces, la Junta de Figueres es dona per assabentada del perill existent sobre Llançà. Així ho diu: "Este Corregimiento está bien informado de los apuros en que se halla la Villa de Llançà. Se dará cuenta al señor Clarós, como jefe de los somatenes, que remita la gente que estime necesaria para la defensa de esta Villa, de tan buenos patriotas y vasallos del Rey Fernando VII".

L'ajuda promesa no arribava, per això el primer de juliol la Junta de Llançà es dirigeix novament a la de Figueres, en aquests termes: "Si no nos puede ayudar con hombres, por lo menos que podamos obtener armas y municiones, para organizar nosotros mismos la defensa de nuestra Villa y de los humildes vasallos del Rey, de la Religión y de la Patria". Amb aquesta darrera citació, descobrim la ideologia que s'intentava infiltrar als lluitadors i que en diversos comunicats es va repetint com a consigna: "En defensa de nuestra Santa Religión, nuestra Patria y nuestro Soberano el Rey Fernando VII".

Observem en els documents de l'Arxiu Municipal que l'amenaça de la lluita continua i, per tant, les Juntes de Defensa i els Sometents estaven preparats per a qualsevol contingència. Per això, el 24 de juny es reuneix l'Ajuntament amb la Junta per fer l'elecció de 15 homes de la vila que hauran de rellevar els 15 que estan amb el Sometent per aquestes muntanyes. Es va decidir que aquesta elecció era competència del batlle, sense necessitat de comptar amb els regidors. En aquest mateix to, el 25 de juny del mateix any, es va rebre una ordre tramesa des de Figueres: "Es té notícia que l'enemic és a Perpinyà amb 1.200 cadets d'infanteria i 300 de cavalleria, per tant immediatament cal que es presentin a Figueres tots els homes disponibles, per rebre ordres superiors. S'ordena, també, que es faci circular aquesta ordre pels pobles veïns de Vilamaniscle, la Selva de Mar, el Port de la Selva i altres pobles".

A primers de juliol, les accions bèl·liques tenen lloc a Roses. S'ordena que es presentin a Palau aquests homes dels respectius Sometents: Espolla, 114 homes; Sant Climent, 70; Mollet, 45; Capmany, 36; Rabós, 50; Garriguella, 50; Pau, 40, i Llançà, 40. A

mitjan juliol, les coses van empitjorar, especialment per l'amenaça ferma de l'atac a Roses. D'ara endavant, no només demanaran homes combatents sinó que, també, queviures per a les tropes: pa, oli, vi... Al Port de Llançà hi havia ancorats tres vaixells i la Junta els va haver de proveir dels següents productes: dos moltons vius, una càrrega de vi, dos mallals de garnatxa i sis gallines. S'afegeix a la notícia que els moltons eren del mas de Madres.

Tot això i molt més succeí en els primers mesos de la invasió de l'Empordà per les tropes franceses. Els pobles prengueren les armes contra l'invasor, excepte alguns pocs de cada població que es passaren al bàndol contrari i se'ls coneixia amb el nom d'afrancesats. Tots aquests moviments portaren un trasbals en els pobles, que tardaren a refer-

se'n alguns anys. Aquests són els inicis de les accions bèl·liques a l'Empordà. Després d'amençar tot el territori, les lluites se situaren principalment a Roses i en la defensa i presa del castell de Sant Ferran, de Figueres. Aquí a Llançà, la Junta i l'Ajuntament hagueren de fer front a totes les incidències, a més del Sometent, enviant homes combatents on els demanaven.

Vull acabar citant els homes que formaven l'Ajuntament –els de la Junta ja els he esmentat– durant aquest any 1808: Eudald Sunyer, batlle; regidors, Eudald Pujol, Antoni Mallol, Jaume Riera, Francesc Madrenas (no sap escriure), Rafael Giralt (no sap escriure i li signa el secretari), Gregori Bosch (síndic de personal), Pere Fulcarà (diputat), Martí Poch (procurador-síndic) i Josep Antoni Merigó (secretari).

Gravat de la Jonquera, amb els colls de Panissars i del Portús, per on entraren les tropes franceses.

Flaix

VICENÇ PUMAREDA

■ *Llançà a vista d'ocell*

Les onades es veuen de lluny i les cases també. Abans, tot eren roques grises i aigua salada. Des d'un helicòpter, el blau profund de la mar assoleix varietat de tons, del cobalt al maragda, que és el verd. L'estranya tenalla del port sembla a punt de cloure's sobre els vaixells arrengrerats. Això –així, d'aquesta manera– veuen les gavines, dia a dia: perspectives a vol d'ocell.

VICENÇ PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

VICENÇ PUMAREDA

Llançanencs a Roses, al primer terç del segle XVII

JOSEP M. BARRIS RUSET*

L'

Introducció

existència d'una notaria en una població, durant molts segles, ha representat la creació d'uns fluxos demogràfics, socials i econòmics, de la mateixa manera que ho eren les fires i els mercats. En una societat com la catalana, en la qual qualsevol esdeveniment significava "anar a cal notari", les notaries han estat pols d'atracció inel·ludibles. Una venda –per petita que fos–, un testament –per pobre que fos el testador–, un casament –oportunament previst en els capítols matrimonials–, un requeriment, una donació –encara que només fos d'un rossí o un parell de xais–, un emprèstit, per superar un mal moment familiar, tot era susceptible d'ésser escriturat. Aquesta prevalença notarial provocà que les poblacions que disposaven de notaria poguessin esdevenir un petit centre de la seva rodalia més immediata, de manera proporcional a la seva importància demogràfica i econòmica.

En el cas de la notaria medieval i moderna de Roses, situada a l'extrem meridional del cap de Creus, també es detecten uns fluxos que permeten dibuixar un territori vertebrat socialment. Els clients de la notaria rosina no només eren de la mateixa vila, sinó que hom pot identificar el radi d'acció d'aquest establiment. Palauencs i pauencs, castellonins i cadaquesencs, però també usuaris més llunyans, com selvatans i llançanencs.

Una mirada a la documentació

L'any 2003 s'inicià una de les actuacions arxivístiques més ambicioses des que s'establí formalment el servei d'Arxiu Municipal a l'Ajuntament de Roses. Es tracta de la descripció exhaustiva de tots els instru-

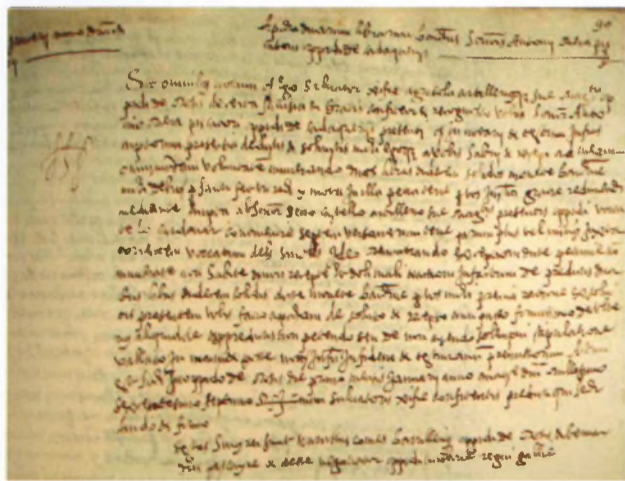
ments notarials continguts als protocols de la notaria d'època medieval i moderna de la vila que, prèviament, s'havien microfilmats. L'objectiu d'aquesta actuació era, i és, intentar suplir la manca d'informació municipal –que amb els segles s'ha perdut irremediablement a causa de la descurança humana, dels desastres naturals i dels esdeveniments bèl·lics– mitjançant el buidatge de la documentació que, referint-se sobretot a Roses, podia aportar informacions i notícies històriques que permetessin als investigadors refer els diversos processos de la vila. Indiscutiblement, la documentació notarial és la que millor podia acomplir aquesta funció bàsica.

Així mateix, a partir de la descripció d'aquesta documentació, s'ha comprovat que el seu interès sobrepasa l'àmbit estrictament local i permet fer una aproximació a les diferents realitats històriques de l'entorn geogràfic. En aquest sentit, Llançà és una població que apareix sovint en els protocols notarials de Roses. Es tracta dels llibres generats en el transcurs de les funcions pròpies de la notaria de Roses, que durant diversos períodes ha tingut la població. Les dates extremes d'aquesta notaria són 1385-1887, amb buits cronològics importants. Així, des de les acaballes del primer terç del segle XVII no tornen a haver-hi protocols fins al 1875. En concret, les dates extremes dels llibres notarials d'època baixmedieval i moderna són 1385-1633, encara que la major part de protocols són de la segona meitat del segle XVI i primer terç del XVII. Les dates són: 1385-1397, 1443-1471, 1500, 1549 i 1557-1633. Finalment, els 12 protocols del segle XIX comprenen el període 1875-1887. D'aquesta manera, la documentació notarial representa 70 volums o protocols.

Quant a la documentació de la mateixa notaria, existeix un catàleg de cada unitat documental, elaborat pel personal tècnic de l'AHG i de l'AHCF, que actualment està publicat dins la col·lecció *Inventaris Notarials de Catalunya*, de la Fundació Noguera. L'any 2001 va aparèixer el primer volum del *Catàleg dels protocols del districte de Figueres*, a cura de Joan Fort i Olivella, Èrika Serna i Coda i Santi Soler i Simon. L'any 2004 va sortir publicat el segon volum, on hi ha la notaria de Roses. Actualment, s'han descrit més de 15 protocols –que suposen més de 2.100 instruments notarials regestrats–, bàsicament del període 1600-1633, referits a llibres de notes.

Una mica de metodologia

Abans d'investigar quins llançanencs utilitzaren els serveis notarials de Roses, cal explicar breument de quina manera s'han pogut localitzar. L'instrument de

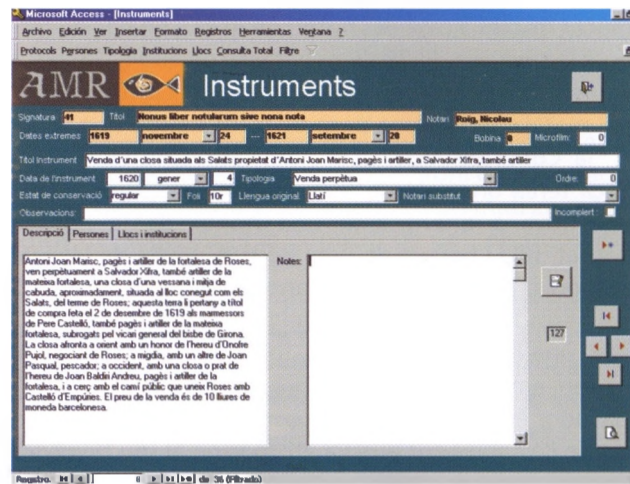
JOSEP M. BARRIS

descripció que s'ha creat és bàsicament un catàleg de cada instrument públic notarial. Si bé és evident que amb l'existència dels catàlegs imprescindibles per al control i gestió de cada unitat documental queda garantida la funció arxivística, no és menys cert que aquest catàleg pormenoritzat permet un accés molt més ràpid i eficaç a la informació continguda, alhora que repercuteix en la conservació. La descripció dels protocols notarial s'ha basat en unes fitxes descriptives que incorporen la descripció multinivell que prescriu la Norma Internacional de Descripció Arxivística ISAD(G) i que segueixen els criteris que s'hi estableixen quant a normalització de la descripció arxivística. S'ha tingut cura de contextualitzar la informació dels catàlegs. Cada instrument notarial es relaciona amb el protocol corresponent i amb els altres instruments pertinents d'altres sèries documentals (esborranys, manuals, llibres o *notularum*).

S'optà per elaborar aquest catàleg a partir d'una plataforma informàtica en un entorn Microsoft Windows i amb la base de dades Accés, ateses les seves capacitats de recuperació de la informació i producció de llistes i índexs (topogràfic, toponímic, antroponímic). L'estructura de la base de dades de la notaria de Roses es basa en una descripció multinivell, a partir de la descripció arxivística duta a terme anteriorment. A cada instrument notarial se li assigna el nivell de descripció arxivístic superior (protocol), diferenciat per un color. Hom disposa visualment de les dades fonamentals per identificar el protocol on es troba l'acta: signatura, títol, notari, dates extremes, bobina i microfilm on es localitza l'instrument. A continuació, es recuperen les dades específiques de l'instrument: títol, data, tipologia, estat de conservació, foli, llengua, notari substituït i notes. Finalment, la part inferior està dedicada al buidatge de l'acta: ressenya, notes de context i noms de persona, topònims i institucions. Cada camp informatiu s'ha descrit a partir d'una sèrie de criteris generals que permeten uniformar els diferents tipus d'informació.

Alguns llançanencs de les primeries del segle XVII

El 1615, Jeroni Banús feia de pagès a Llançà. Ara es trobava que el seu germà Joan, recetment traspasat –un soldat de la companyia d'Antonio Tapia de Ulloa a la força de Roses–, l'havia fet hereu universal dels seus béns, entre altres una casa al veïnat dels Forns d'en Valls, del terme de Roses, i del sou que el rei Felip III li devia pels serveis prestats. La documentació informa que ambdós eren fills d'Antoni Banús, pescador de la vila de Cadaqués. Dos anys després, el 16 d'agost de 1617, el nostre pagès llançanenc acudia a la notaria de Nicolau Roig, a Roses, per signar una procura a favor de Narcís Comes, barriler d'aquesta vila, segurament a causa de les propietats que tenia Jeroni i que havia de gestionar. L'exemple permet observar un territori ben articulat, amb mobi-

JOSEP M. BARRIS

litat domèstica fluida: els fills d'un pescador de Cadaqués fixen la seva residència en poblacions properes, com Llançà o Roses, a la recerca de noves oportunitats econòmiques. La mobilitat residencial en les poblacions properes al cap de Creus devia ser freqüent. El cas de Bartomeu Messines, un habitual dels protocols notarial, és il·lustratiu. El 1617 feia d'escrivent a Roses, mentre que uns anys més tard (1633), quan fou testimoni de l'entrega d'unes lletres apostòliques al prevere i domer de Palau-saverdera, Pere Batlle, apareix com a escrivent de Llançà. Sens dubte, la tinença de propietats a Roses fou un dels motius per acostar llançanencs a la notaria d'aquesta població. És el cas d'Andreu Boris, mulater de Llançà, que el 29 de maig de 1633 va vendre a Anna Julià, muller de Rafael Julià, calceter i negociant de Roses, una casa situada al ja esmentat veïnat dels Forns d'en Valls i un hort al lloc anomenat la Cabrisa, fora de la muralla nova de la fortalesa. Aquestes propietats havien estat comprades temps enrere, el 1629, pel pare d'Andreu Boris, Pere Boris, pagès de Llançà, als marmessors testamentaris de la vídua rosina Anna Rúbies Sió. No eren les úniques propietats que la família Boris tenia a Roses. Aquest instrument notarial de venda perpètua informa que Anna Maria, l'esposa d'Andreu Boris, tenia una altra casa, que afrontava a migdia amb la venuda i que havia pertangut a Pere Xoriguera. El preu de la venda va ser de 188 lliures de moneda barcelonesa, una quantitat que el mulater llançanenc utilitzà, el mateix dia, per lluir un censal de 120 lliures que tenia per Pere Domènec, mercader de Roses. Com era habitual, la intensa jornada notarial va acabar amb la presa de possessió efectiva de la casa i l'hort que Anna Julià havia comprat. Així, la interessada va executar les accions simbòliques tradicionals que la feien mestressa de les noves propietats: va tancar i obrir les portes de la casa i va entrar a l'hort i va escampar terra i herbes al seu interior.

Més interessant és el cas de Pere Joan Dallador, treballador resident a Llançà. Per la raó que sigui, els atorgants de l'instrument notarial s'estimaren més

tancar tractes a casa del notari de Roses, en lloc de fer-ho a la seva vila. El 28 de novembre de 1604, Dallador va vendre perpètuament a Bartomeu Comte, pagès del mateix indret, una peça de terra campa que tenia a "la Coma de Montcalb", del terme de Llançà. La peça tenia una cabuda aproximada de 2,5 vessanes i afrontava a orient amb una honor de la pubilla Bernat, filla i hereva de Pere Bernat, pagès de Llançà; a migdia, amb la mateixa honor i amb una possessió del pescador Pere Carreres, del mateix lloc; a occident, amb una honor d'Antic Rius, teixidor de lli de Llançà, i a cerç amb el rec i camí públic de Madres. Pere Joan Dallador era propietari d'aquesta peça de terra en virtut de l'establiment que va atorgar-ne al seu favor fra Onofre Pellisser, monjo i cellerer de Sant Pere de Rodes i senyor de Llançà, amb un instrument que va prendre en aquest lloc Miquel Falcó, notari públic de Castelló d'Empúries. Quedava salvat el domini directe del cellerer, en tant que senyor de Llançà, i dels seus successors en aquest ofici, als quals Bartomeu Comte havia de pagar cada any en el termini establert un cens de 12 diners de moneda barcelonesa. El preu de la venda va ser de 13 lliures.

Les vicissituds financeres de la Universitat de Roses també afectaren, positivament, alguns llançanencs. En una relació titulada *Memorial dels censals y violaris que fa la universitat de la present vila de Roses a diverses persones y en diversos temps, posats per mesades* –que es trobava en un llibre de la forma

major escrit en paper i amb cobertes de pergami i que tenia al seu primer foli el títol de *Liber in quo continuabuntur omnes conclusiones, acta et instrumenta universitatis hominum et singularium personarum presentis oppidi de Rosis de tempore mei, Anthonii Calvo, oppidi de Rosis, apostolica, regia ac excellentissimi domini comitis Emporiarum auctoritatibus notarii publici scribeque et secretarii domus Consili dicte universitatis dicti oppidi de Rosis, incep-tus die decimo nono mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo* (1597)–, s'informava dels deutes i préstecs que havia hagut de subscriure la Universitat de Roses per fer front a despeses importants, relacionades amb la construcció de les casernes destinades a l'allotjament dels soldats de la fortalesa, que fins llavors havien estat hostatjats pels veïns de Roses a casa seva. Evidentment, la gestió econòmica dels afers públics era prou important, com ho demostra que la relació de censals fos transcrita en el llibre de conclusions, actes i instruments de la Universitat de Roses i que aquest llibre es trobés dins una arca, que contenia tancats els privilegis, els llibres i les escriptures de la Universitat, situada a la sagristia de la capella de Santa Maria del Roser, de l'església del monestir de Roses. Gràcies a la transcripció que el notari Nicolau Roig va fer el 1616, hom pot saber que Jaume Ferrer, de Llançà, va vendre a la Universitat de Roses un censal de 300 lliures de preu i 15 lliures de pensió anual

ARXIU MUNICIPAL DE ROSES

Una visió inèdita del Llançà antic, posterior a 1912, data de construcció del nou campanar.

per satisfer les despeses de les esmentades cases dels soldats. Un altre prestamista llançanenc fou el prevere mossèn Portes, que va vendre un censal de 200 lliures de preu i 10 lliures de pensió anual a fi de pagar l'anada del sindic Joan Rúbies a la cort, per demanar al rei la construcció de les casernes. En definitiva, des de la notaria rosinca no només es documenta el trànsit de persones, sinó també de capitals.

Les visites llançanenques a la notaria de Roses sovintejaren al llarg del primer terç del segle XVII. A vegades, només es tractava d'intervenir com a testimoni d'un acte jurídic. És el cas de Pere Bisquet, prevere de Llançà, i de l'habitual escriptent Bartomeu Messines, el febrer de 1617. En altres ocasions, la seva presència era necessària per motius diversos. El 21 d'abril de 1606, per exemple, Gabriel Espígol Alzina, notari apostòlic resident a Llançà, en tant que procurador de Miquel Gibert, mercader de la vila de Peralada, fill i hereu universal del difunt Jaume Gibert, també mercader de la dita vila, confessava haver rebut d'Onofre Sastre, pescador de Roses, les 2 lliures de moneda barcelonesa que completaven els comptes que l'interessat tenia pendents amb Jaume i Miquel Gibert, en relació amb algunes mesures de gra i altres raons.

La previsió de les contingències inherents a la vida de les persones era una bona raó per acudir a cal notari. El matrimoni o la proximitat de la mort, algunes de les raons que els hi duien. Calia deixar tots els assumptes terrenals ben lligats. Així devia pensar Joan de Pedeconon, pagès resident a Llançà i natural de Vendeix (Bendeja), de la diòcesi de Tarba, del regne de França. El 21 d'abril de 1607 signà un heretament de tots els seus béns i drets a favor del seu nebot Pere Peyrollet, pagès i teixidor de lli nascut en aquest mateix lloc, fill dels difunts Pere Peyrollet, pagès, i Mayrotine, la seva muller, que residia també a Llançà. Comprovem com es tractava d'una família que podríem anomenar de "nous llançanencs". L'heretament es féu amb motiu del matrimoni de Pere Peyrollet amb Anna, filla de Joan Mas, pagès i soldat estipendiari del castell de la Trinitat del port de Roses, i de Clara, la seva muller. Els pactes d'heretament preveien que, si Pere Peyrollet morís en vida del seu oncle sense descendència legítima o amb fills que no arribessin a l'edat de testar, aquests béns haurien de ser restituïts a l'heretant o a qui aquest establís. En tot cas, el donatari podria disposar de 20 lliures i, en el cas que Pere Peyrollet, Joan de Pedeconon i les seves famílies no poguessin viure junts, el patrimoni hauria de ser dividit entre ells a parts iguals. L'atorgant es reservava l'usdefruit del patrimoni durant la seva vida, el dret d'aliments per a ell i la seva família i la casa que tenia a la força de Llançà, la qual afrontava a orient amb la muralla –"el mur", en el document– a través del carrer públic, i la seva vinya anomenada "de Madres",

d'una cabuda aproximada de 3 vessanes, amb les quals podria testar i codicillar i de les quals podria disposar a les seves voluntats. Pere Peyrollet acceptà aquest heretament i les seves condicions.

Tanmateix, calia aprofitar el viatge. D'aquesta manera, el mateix dia el notari rosinc Antoni Calvó redactà els documents usuals que pactaven un matrimoni als inicis del segle XVII: la donació de dot, els nupcials i la definició. El matrimoni entre els esmentats Pere Peyrollet i Anna Mas es començava a escriure a la notaria. Els pares de la núvia (Joan Mas i Clara) i la seva tia Anna (muller del pagès llançanenc Joan de Pedeconon) feren donació a Anna, com a dot pel seu matrimoni i en pagament de la seva part d'herència, legítimes paterna i materna, llegats i altres drets successoris, de tots els seus vestits i joies i de 25 lliures de moneda barcelonesa per la part de Joan Mas i, per la de Clara i Anna de Pedeconon, de 10 lliures que eren el preu d'un censal de 10 sous de pensió anual que percebien conjuntament sobre els béns de Joan Ventós, pagès del lloc de la Vall, de la muntanya de Sant Pere de Rodes. Anna acceptà aquesta donació i, seguidament, amb el consentiment dels seus pares i la seva tia, constituí aquest dot a Pere Peyrollet, el seu futur marit, que l'acceptà, el qual, al seu torn, féu donació a Anna de la mateixa quantitat com a escriu. Tot seguit Anna definí –amb el consentiment del futur marit– tots els seus drets successoris que constituïen el seu dot. La diada notarial, però, no podia acabar del tot feliçment i Joan Mas hagué de signar un debitori al seu futur gendre de 25 lliures barceloneses. Li prometé que li pagaria 13 lliures abans del proper dia de l'Assumpció de la Verge i les 12 restants, en un any a comptar des d'aquesta festa, sense que les dues entregues poguessin coincidir. Així es degué fer, perquè el 4 de setembre de 1609 el pagès de Llançà Joan de Pedeconon confessava haver rebut de Joan Mas les darreres 11 lliures degudes. A més, l'època de dot informava que Pere i Anna ja eren casats, sortosament.

El mateix procés jurídic se seguí el 10 d'octubre de 1609, amb el casament de Margarida Xoriguera i Joan Serra, artiller natural de Llançà que residia a Roses, fill de Jaume, pagès, i d'Anna. La presència llançanenca a la notaria rosinca és àmplia i diversa: Gabriel Espigoler Alzina, notari de Llançà; els negociants Antoni i Rafael Milsocors; el monjo de sant Pere de Rodes i senyor de Llançà, Esteve Palau; Antoni Salom; els pagesos Bartomeu Súria i Cristòfol Marcet i les respectives esposes, Guiomar Salom i Anna Maria; el sastre Joan Marcet i la seva muller, Caterina; Jaume Porta, prevere i sagristà de l'església parroquial de Llançà; Esteve Ferrer, pagès; Antoni Roig, prevere... Ja sigui de manera presencial, ja sigui amb el seu esment llunyà, molts llançanencs connectaren, fa 400 anys, els dos extrems del cap de Creus.

* Arxiver municipal de Roses

Ara fa cinquanta anys...

■ Des de l'arxiu municipal

JOAN SERRA I PERALS

La cerca en documents i altres materials dels arxius ens permet obtenir dades que ens aproximem a la nostra història més propera, a petits retalls de les vivències del passat. En definitiva, a fragments de la vasta memòria col·lectiva dels nostres pobles. El que en podríem dir petites històries i fets dins la gran història. Sota aquest títol, obrim una nova secció que recollirà aquelles notícies, informacions, efemèrides, curiositats i altres dades de la història més recent de Llançà. Fets i esdeveniments que de ben segur encara són vius en la memòria d'alguns convilatans i que, per alguna raó o altra, ens han passat potser desapercebuts.

ANY 1958

- La revista *Miranda* es va fer ressò de la defunció, el 13 de gener, de mossèn Jordi Ferrer i Valls, fill de Llançà i rector d'Arenys de Mar, i dels actes que es van realitzar a la vila del Maresme amb motiu del seu sepeli.
- El 2 de febrer es va constituir el nou Consistori, sorgit de les eleccions municipals, presidit per Joan Ricart Calberol, alcalde, i amb els regidors Josep Pinsach Frigola, Lluís Falcó Feliu, Pere Negre Grau, Antoni Pagès Granés, Víctor Giralt Arnau i Jaume Isern Fontacaba.
- Segons recollien les cròniques de *Miranda*, el dia 1 de març, al Port i a la llunyania de l'horitzó marítim, es van veure passar catorze vaixells de càrrega, francesos i italians, que, fugint del fort tem-
poral de tramuntana que afectà el golf de Lleó, es van anar a redossar als ports de Roses i Palamós.
- A la primavera, Llançà va patir un important incendi que va afectar el sector de Valleta. Iniciat al terme de Garriguella i puig d'Esquer, i afavorit pel fort mestral, el foc va afectar els paratges de Terrer, les Aigües i Villordí, on es van calcinar moltes oliveres que havien sobreviscut a l'onada de fred del 1957.
- Al mes de febrer, es van instal·lar els primers fluorescents de l'enllumenat públic al carrer Castellar, plaça Major i plaça de l'Estació. Vist que la prova fou un èxit, al juny es van col·locar més fluorescents a la resta de carrers del Port. Tot i que, pel que es recull a les actes dels plens, funcionaven dia sí dia no.
- El 6 d'abril, es va nomenar agutzil provisional Pròsper Pumareda Puig, que va substituir Rafel Torrent Riera, que havia cessat en el càrrec.
- El 24 d'octubre, se celebrà una missa funeral, a l'església parroquial, en memòria del papa Pius XII, mort recentment. Hi van assistir totes les autoritats del moment.
- L'Ajuntament, en sessió del ple del 18 de novembre, acordà establir com a dia oficial del mercat setmanal a Llançà el dimecres. L'acord es féu efectiu a partir del gener de 1959.
- Aquest any 58 es van iniciar els treballs d'ordenació parcial del sector del Cau del Llop comprès entre la riera i la platja i des de la carretera del Port de la Selva a la platja.

La platja del Cau del Llop en una postal antiga.

Entrevista a Jordi Freixa Mallol

■ Enginyer aeronàutic

“M’agradaria poder trobar sempre la mateixa gent cada vegada que torni a Llançà”

JUANJO SERRÁN

Fa molts anys que conec en Jordi, vam coincidir a l’escola en els mateixos cursos i vam formar part de la primera generació de llançanencs que iniciava l’ESO als mòduls prefabricats que conformaven el nou Institut de Llançà. En acabar el Batxillerat, cadascú vam emprendre camins diferents. En Jordi va optar per fer una de les carreres més complexes de l’àmbit acadèmic, Enginyeria Aeronàutica...

• Què et va motivar a fer aquests estudis?

– Des de sempre m’han agradat els temes relacionats amb l’espai i tot el que té a veure amb l’aeronàutica. Ho he tingut molt clar des del principi. En Jordi m’explica que va haver de marxar a Madrid per cursar els estudis, perquè aquesta carrera no la feien en cap altre lloc de l’Estat espanyol.

• El fet de marxar lluny de casa ha suposat en alguna ocasió cap entrebanc?

– De veritat que no. Sempre, quan has de marxar lluny de casa, t’ho mires amb recel, però tenia molt clar el que volia i que, si havia de marxar, ho faria. Avui en dia, les distàncies es fan més curtes i en el mateix dia pots ser a casa.

• Com va anar per Madrid?

– Molt bé, sense cap problema.

• L’adaptació va ser fàcil? Ja saps, per allò que ets català...

– Això és una bestiesa, és més el que volen fer creure que el que realment és. Com a tot arreu, et pots trobar algú que sigui més impertinent, però el cert és que el fet de ser català no m’ha suposat cap problema.

• Quina és la imatge que tenen els madrilenys de Catalunya?

– La gent que he tractat sempre s’han mostrat molt respectuosos amb Catalunya; reiterant el que he dit, la gent del carrer no és tan intransigent com es comenta.

• I Llançà... es coneix per Madrid?

Somriu...

– La veritat és que sí, si més no es coneix la zona. M’he trobat persones que havien passat per aquí o que hi havien estat molt a prop. Quan els expliques la zona on és, sí que tenen una idea de la localització de Llançà.

• Amb quina impressió global et quedes de Madrid?

– En general, una molt bona impressió. Ara hi torno per fer el Doctorat. Si en la primera estada no hagués tingut bones sensacions, segur que no hi tornaria.

• Si t’haguessis de quedar amb una foto de la teva estada a Madrid...

– Uf! Que difícil... Segurament em quedaria amb Príncepe Pío, que és la zona on vaig viure.

• Què li aconsellaries a una persona que volgués fer la teva carrera?

– Primer li preguntaria si de veritat en té ganes i si n’està convençuda. Si no ho està, el més adient és no començar, perquè el nom és molt maco però, realment, fins al final de la carrera no veus els pro-

jectes que et cridaven l'atenció en començar. Els primers anys, només veus fórmules matemàtiques. Si, tot i això, aquesta persona hi continués interessada, li aconsellaria constància i paciència.

Després d'acabar la carrera d'Enginyeria Aero-nàutica en només sis anys –els experts en la matèria auguren una durada de nou a deu anys per finalitzar aquests estudis– en Jordi va decidir marxar als Estats Units d'Amèrica per continuar amb la seva formació i agafar experiència.

• **Explica'ns una mica les teves impressions als EUA...**

– Era en un poble anomenat New Haven, entre Nova York i Boston. Allà vaig treballar a la Universitat de Yale, en temes d'investigació aplicada. Vaig estar molt bé. Vaig viatjar-hi perquè tenia ganes de provar una experiència nova i fer investigació. Quan em va sorgir l'oportunitat de marxar als EUA, no m'ho vaig pensar. Això no surt cada dia.

• **Què et va aportar aquesta estada?**

– Aprendre moltes coses, conèixer una cultura i una llengua diferents i, també, molts amics.

• **Què trobes a faltar, ara, dels EUA?**

– Els amics que hi vaig fer, en guardo un molt bon record.

• **Quina visió tenen als EUA dels catalans?**

– En la zona on vaig estar el nivell socioeconòmic, força relacionat amb el nivell acadèmic dels habitants del poble, era bastant alt, amb la qual cosa ja es fan una idea de com va l'economia de Catalunya i de la resta de l'Estat. Són conscients dels avenços que es van fent. Per dir-ho amb altres paraules, no pensen que encara anem amb un carro i una mula pel carrer... Per altra banda, els que no han accedit a l'educació universitària no tenen massa clara la idea d'on és Catalunya, ni tenen idea formada al respecte. L'educació bàsica d'allà és molt més bàsica que la d'aquí. Per exemple, no estudien geografia o història del món, només estudien la seva història i la seva geografia.

• **És certa la visió dels EUA que sempre ens mostra Michael Moore en els seus documentals?**

Somriu un moment...

– La veritat és que no. Com a totes les parts del món, hi ha extrems que s'hi poden donar. Però on jo era hi havia una tendència cap als demòcrates enfront dels republicans. Possiblement, això feia que no es donés una visió tan salvatge com la que presenta Michael Moore. Tot i així, sí que hi ha conductes incoherents i que, des del meu punt de vista, no crec correctes.

• **Quina visió global t'ha quedat dels EUA?**

– Com ja he comentat, al poble on vivia hi havia un alt percentatge de persones amb estudis universitaris o que treballaven a la universitat. Això fa que hi hagi una manera de ser diferent de la que veiem als documentals. Per exemple, allà ningú podia anar amb una pistola a la butxaca. El que sí que és força present és el tema del puritanisme americà. Per exemple, està prohibit fer *topless* a la platja. Pel que fa al tema polític, l'oposició no l'entenen com aquí. No estan contínuament en contra del partit que governa i, quant a política exterior, hi ha unanimitat. Tots van a una.

• **I ara, quins són els teus objectius immediats?**

– Tornaré a Madrid per fer el Doctorat de la carrera, estic a l'espera que em concedeixin una beca.

• **I a més llarg termini, on et veus?**

– Doncs, de veritat que no ho sé. Ara marxo a Madrid i després intentaré trobar feina, però no puc imaginar-me on seré en el futur. Potser fent investigacions o treballant a la universitat.

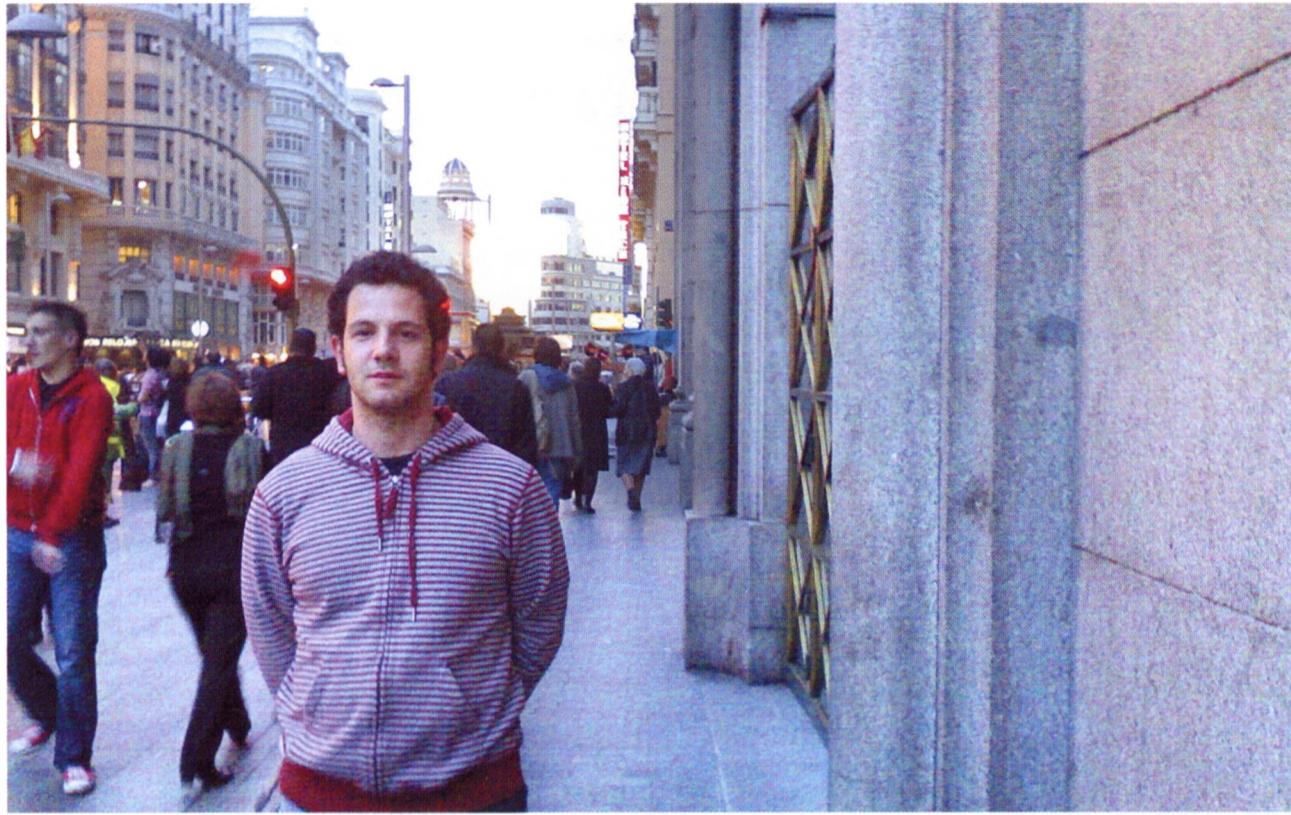
Canviant de tema...

• **Després d'haver estat a l'altre costat de l'Atlàntic, quina és la teva percepció global del món?**

– Quant a economia, estem en un moment d'economies canviant, les grans potències canvien i continuen el seu desenvolupament. Però, pel que fa als països subdesenvolupats, la situació continua essent la mateixa. Fins i tot, segons els casos, pitjor. No hi ha una voluntat real dels països desenvolupats per ajudar els països amb menys recursos. Ho veiem en tots els conflictes que hi ha arreu del món. Hi ha conflictes que no es resolen mai, perquè no hi ha una intervenció directa de mediació de les grans potències. Únicament quan hi ha un interès econòmic pel mig, hi ha la voluntat que el conflicte es resolgui. Per altra banda, si ens fixem en les persones de manera individual, sí que es veu més consciència.

• **I de la societat llançanenca?**

– Fa molt de temps que només vinc a Llançà per vacances i no em veig amb cor de fer una valoració ajustada de la realitat. Pel que fa a les persones i la seva manera de ser, tot continua més o menys igual. Quant al poble, sí que es veu una inversió en infraestructures que donen més impuls al municipi.

• **Tu, que ets jove, com veus la joventut?**

– Molta gent de la nostra generació ha cursat estudis universitaris, o postobligatoris, i més o menys sempre ha trobat alguna feina. Avui dia, tots els joves tenen l'oportunitat d'estudiar o de fer el que realment volen. Tot ha millorat molt, tant en temes de comunicació com de transport o d'estudis. Només cal bona predisposició per fer el que es desitja i ser constant. No veig tan malament el jovent com ens volen fer creure de vegades.

Parlem de Llançà...

• **Quan has estat fora, què has enyorat més del teu poble?**

– A part de la meva família i els amics, segurament el mar.

• **Què opines de Llançà?**

– Un poble que va creixent dia a dia. Que cada vegada va responant més a les necessitats de les persones. Recorda que tu i jo vam haver de patir aquells barracons com a institut i ara ja n'hi ha un de veritat. S'han realitzat grans obres que eren molt necessàries.

• **Què creus que li faltaria al poble?**

– El que trobava a faltar ja s'ha fet o s'està fent. Parlo del nou institut, de la depuradora... Possiblement, potenciar el turisme jove, algun curs per aprendre a utilitzar Internet o l'oci alternatiu per al jovent.

• **En relació amb el turisme jove, el 22 de gener passat es va inaugurar la nova Oficina de Turisme, que, entre altres, de ben segur abordarà aquest tema. Has pogut visitar-la?**

– No, encara no he tingut l'oportunitat de fer-ho. Penso que pot ser una molt bona oportunitat per Llançà. Tot allò que sigui per millorar i avançar, benvingut sigui.

• **Amb què et quedes de Llançà?**

– Amb el mateix que enyoro quan marxo de Llançà.

Per acabar... dues preguntes.

• **Si t'haguessis de definir en una paraula?**

– Constant.

• **Un desig?**

– Que quan vingui a Llançà sempre hi pugui trobar la mateixa gent i passar-m'ho molt bé.

■ Joan Maragall, gran defensor de la llengua catalana

JAUME COMELLAS*

La figura de Joan Maragall (1860-1911), gairebé cent anys més tard de la seva mort, continua essent capaç d'ofereir noves descobertes a les moltes que els estudiosos han anat fent sorgir. La seva personalitat polièdrica va fer que la seva existència, malgrat ser curta, fos molt productiva en ser viscuda amb una gran intensitat, implicant-se en tota mena de temes, en uns anys en què Catalunya vivia una gran ebullició cultural, política i social.

Nascut en plena Renaixença, els anys més fructífers de tota persona –entre els trenta i els cinquanta– van coincidir en ell amb el vintenni (1890-1910) que es considera que delimita de forma precisa el moviment modernista. És el període que va contemplar fets tan cabdals com, en el camp de la política, la consolidació del catalanisme; en el de l'arquitectura, l'esclat dels Gaudí, Domènec i Muntaner, Puig i Cadafalch, Jujol; en el de la plàstica, el gran moment dels Casas, Rusiñol, Clarassó, Llimona, Clarà, Anglada Camarasa; en el de les lletres, l'època de Verdaguer, Víctor Català, el mateix Maragall, Raimon Casellas, Àngel Guimerà... En aquests anys també es desferma la polèmica gramatical que portarà a la gran tasca normativa que emprengué ben aviat Pompeu Fabra. I, al bell mig de tot, l'exultant Exposició Universal del 1888. En definitiva, una època de la qual podríem dir que el país, en gran part, encara en viu.

Reconegut sobretot com a poeta, tanmateix la principal activitat professional de Maragall fou el periodisme, a partir de l'assumpció del càrrec de secretari de redacció del *Diari de Barcelona*, del que aleshores era director el mític Joan Mañé i Flaquer. Allà hi va viure tres etapes ben diferenciades: la primera entre 1890 i 1903, la segona de 1905 a 1906, i la darrera va començar pocs mesos abans de la seva mort. Òbviament, fou en la primera de les èpoques esmentades quan va desenvolupar una acció més important convertint-se, sobretot després de la mort de Mañé i Flaquer el 1901, en columnista de referència, paper important per la seva capacitat oracular de la societat catalana. Cal tenir en compte que, en aquell temps, el *Diari de Barcelona* era el més important de Catalunya.

Pel que fa a la llengua catalana, el país vivia una situació peculiar, ja que mentre la població era gairebé totalment catalanoparlant, la producció literària en català encara es ressentia del buit dels cinc segles de l'anomenada Decadència i de l'ensulsiada del Decret de Nova Planta. Alhora, els governs centrals posaven traves legals constantment al creixent protagonisme que el català anava adquirint com a llengua de prestigi dins la societat.

A través d'una sèrie d'articles molt convençuts, Maragall va lluitar en diferents fronts: en el literari, defensant les virtuts del català com a llengua d'alta cultura i contra el bandejament que havia patit, sobretot en el camp de la narrativa; en el polític, fent front a les atzagaiades governamentals, sobretot amb motiu que el bisbe de Barcelona, Josep Morgades, publicàs l'any 1900 una pastoral instigant els rectors a ensenyar el catecisme en català. Aquest fet va encendre els ànims del Govern, que promulgà un decret obligant de manera estricta que l'ensenyament a les escoles fos totalment en castellà. Maragall reaccionà amb rapidesa, confegint un article duríssim i compromès, amb el títol de *El preàmbulo* –feia referència al del decret, preàmbul que mal justificava el mateix decret–, article en el qual fa afirmacions tan contundents com aquesta, que al mateix temps ens pot semblar tan actual: "...empeñarse en que todos los pueblos de un Estado hablen idéntico lenguaje (...) es temeraria empresa (...) querer unificar el lenguaje de una plumada (...) es un atentado contra la naturaleza humana, que sólo pudo ser obra de hombres enloquecidos por una satánica soberbia o por un divino instinto de destrucción...".

Més endavant, a partir del mateix decret esmentat, Maragall, a instàncies de diverses institucions catalanes, va adreçar al rei Alfons XIII un escrit en el que fa un autèntic memorial de greuges respecte a l'estat del català a casa nostra. Aquestes actuacions són mostres d'un tot molt més ric, que Maragall va prodigar intensament al llarg dels seus articles, actuacions que són germanes d'una progressiva intensificació dels seus sentiments catalanistes. Per a ell, la llengua era l'element

identificador més essencial d'un poble, com ho demostra aquest argument tan radical que donà a Pere Corominas: "Per a mi la nació és la llengua. No dic l'Estat, ni tampoc dic la pàtria: dic la nació; és dir, lo nadiu social, ¿com us ho diré? L'esperit del poble". I més endavant afegia: "No hi ha per nosaltres més lliçó ni més esperança que aquesta. L'únic que mentrestant podem fer és anar atiant l'amor a la terra i al seu esperit, que és el llenguatge...". La cosa restava molt clara per ell i, en un context d'hostilitat fins a cert punt semblant, els seus arguments adquireixen ara mateix una frescor i una actualitat sorprenents.

Defensor de la llengua viva, la que surt espontàniament del poble, poc aimant d'engavanyaments gramaticals, recordem la meravella del seu discurs d'assumpció del càrrec de president de l'Ateneu, *Elogi de la paraula*, pronunciat el 15 d'octubre de 1903, que constitueix una reflexió d'elevada categoria, en la que fa justament un elogi sentit de la parla que surt del cor de les persones com a sintonia del cor d'una nació. En aquell mateix

marc solemne, uns quants anys abans, el 1895, amb motiu de la presa de possessió com a president d'Àngel Guimerà, es va produir un gran aldarull perquè el dramaturg va pronunciar el seu preceptiu discurs, per primera vegada, en català. Detractors i partidaris –amb aquests s'hi arreglaven Maragall, com a membre de la candidatura de Guimerà– van protagonitzar greus incidents, saldats a la fi amb el triomf dels defensors del català.

A la darrera etapa com a col·laborador al *Diari de Barcelona*, encara va escriure un combatiu article rebutjant la proposta feta per Unamuno que Catalunya regenerés Espanya, però fent-ho en castellà. La resposta del poeta i periodista va ser explícita. Arguments novament potentíssims: "¿Podemos arrancárnosla esa lengua? ¿Podremos hacer nuestra, injertar en nuestra garganta y en nuestro corazón la gloriosa lengua de Castilla? La

L'últim retrat de Maragall, als cinquanta anys.

prueba está hecha también: cinco siglos ha durado; y no se quiso morir. ¿He dicho había resucitado? No era esto. Ahuyentada de la altura, se refugió en la vivacidad de la boca popular, y después de cinco siglos –¡después de cinco siglos!– volvió a la altura. ¿Queréis mayor señal de inmortalidad? ¿Podréis aconsejarnos todavía su oblación? Nuestra mano temblaría como ante una cosa sagrada. Primero caería nuestra mano herida de muerte misteriosa".

Com es pot veure, dos mesos abans de la seva mort, Joan Maragall manté una energia implacable en defensa del català malgrat que, fins i tot amb això, hagués de contradir el seu estimat amic Miguel de Unamuno.

* Autor del llibre *La nació és la llengua. Pensament lingüístic de Joan Maragall*

■ *L'ametller*

Aquest és un arbre discret, que irradia bellesa al florir. De vegades blanques i d'altres rosades, són sens dubte les seves flors les que ens encisen en els mesos de gener i febrer, tot donant una pinzellada dolça i romàntica al paisatge. Per a molts és l'arbre que ens treu de la foscor de l'hivern i que ens obre camí tímidament cap a la primavera.

Arbre fruiter conegut científicament com a *Prunus amygdalus*, pertany a la família de les rosàcies i prové de l'Àsia central i occidental. A Europa es va començar a plantar cap al segle IV aC. Actualment el trobem molt cultivat a les terres mediterrànies i també a Califòrnia. Ja en temps ben llunyans, el seu fruit, l'ametlla, es considerava un producte de gran valor energètic, fet que li va permetre obrir-se camí mitjançant les rutes comercials i guanyar el respecte i la confiança de la gent. Segurament, el motiu pel qual no s'ha estès més ha estat la seva sensibilitat climàtica. L'ametller necessita un clima càlid amb hiverns suaus, ja que no tolera bé les gelades; a més, el terreny ha de tenir bon drenatge i el sòl presentar poca salinitat. L'ametlla és una llavor de gran poder nutritiu; conté entre un 50 % i un 65 % d'olis, un percen-

ESTHER SÁNCHEZ I GARRIGA

tatge alt en vitamina E i bona riquesa en ferro, fòsfor, calci, potassi i altres minerals.

Però ja en les cultures més primitives es coneixia el perill que podia ocasionar la ingestió excessiva d'ametlles amargants. Una ametlla amargant conté aproximadament 1 mg d'àcid cianhídric (substància tòxica). Si un nen d'uns 20 kg en menja 20 de cop, pot enverinar-se; però si les menja durant un espai temporal de 24 hores, no li passa res. Sembla ser que la ingestió moderada d'ametlles amargants estimula la respiració i facilita la digestió, provocant benestar. També són coneguts els seus efectes analgèsics i antiespasmòdics. Popularment, diuen que l'ús d'una ametlla ben mastegada serveix per treure el singlot¹.

Tant les propietats de l'ametlla com l'encant dels ametllers florits no han passat mai desapercebuts. La prova n'és un munt d'històries i llegendes que han arribat als nostres dies, procedents de diferents cultures. Per als jueus, per exemple, l'ametlla significava quelcom amagat dins una closca dura. I trencar aquesta closca, per menjar-ne el fruit, era com accedir a un secret. Sembla ser que per la base d'un ametller podia accedir-se a la ciutat Llum, que en hebreu significa ametlla, i és on

ESTHER SÁNCHEZ

ESTHER SANCHEZ

s'aconseguia la immortalitat. Més tard, els cristians, potser inspirats per la tradició jueva, també ho utilitzaren simbòlicament. Aquest cop en la figura de Jesucrist, que, tot i ser de naturalesa divina, era dins una naturalesa humana.

En la mitologia grega també hi ha un lloc destacat per a l'ametlla. El suc de les ametlles es comparava amb l'ejaculació fàl·lica de Zeus, quant a potència creadora. Zeus, durant un somni, va perdre part del seu semen, que va caure a terra. D'aquest semen en va sortir un ésser hermafrodita, anomenat Agdistis, a qui Dionís féu castrar. Dels genitals caiguts a terra en va créixer un ametller. I un fruit de l'arbre va fecundar Sangarios (filla del déu del riu)... Els romans tenien una altra història-llegenda: la de sant Valentí. S'explica que l'emperador Claudi II va prohibir als soldats romans el matrimoni. Ell suposava que, si els soldats es casaven, després no voldrien anar a la guerra. Malgrat la prohibició, el sacerdot Valentí va celebrar aquest sacrament, fet que va violentar molt l'emperador, que va decretar la captura i condemna a mort del sacerdot. Durant l'engarjolament, Valentí va accedir a donar classes de llegir i escriure a la filla cega del carceller, Júlia. Es diu que Júlia va aprendre a veure el món amb els ulls de Valentí i a creure en Déu, fins al punt que la seva fe li va concedir miraculosament la vista. Valentí fou executat el 14 de febrer del 270 dC i la

llegenda diu que Júlia va plantar un ametller a la seva tomba. I així arribaríem als nostres dies, en què l'ametller és símbol d'amor i amistat.

Un detall despertà la curiositat de la gent i fou que l'arbre floreix abans que surtin les fulles. La mitologia grega, com no podia ser d'altra manera, ens dóna una explicació. La princesa Fílida va enamorar-se d'Acamante, un jove que va participar activament en la guerra de Troia. Quan les notícies sobre la destrucció de la ciutat van arribar, ella anà cada dia a la costa amb el cor encogit, esperant el vaixell que havia de dur el seu amor. La princesa va morir de pena, pensant que ell era mort. Llavors, la deessa Atena transformà el cos de la noia en un ametller. Poc després va arribar Acamante, que només va poder acariciar l'escorça de l'arbre que representava la seva estimada. En aquell moment, l'ametller va florir de cop, sense cap fulla, com a resposta al seu gran amor.

Com podem veure, aquest és un arbre que ha despertat grans passions. Actualment, en la nostra població sembla estar una mica oblidat. Tant de bo que totes aquestes llegendes aconseguixin despertar la simpatia i el reconeixement que es mereix.

1. *Guía de las plantas medicinales*, Paul Schauenberg, Ferdinand Paris. Ed. Omega SA, Barcelona, 1980.

Aquells vells oficis extingits (XXX)

■ Els vinaters El vi reconforta

MIQUEL FA

A les vinyes costerudes, pujar les terres. Càvec i cofa.
A les planerenques, escurar la rega i esterrossar.
La vinya.
Ceps, tòries i pàmpols.
Els raïms i l'anyada.
Especialment dura, especialment bonica, la vinya.

*

A les muntanyes hi quedaven dibuixades les parets seques que hi marcaven les feixes i als saplans hi arrelaven els ceps que, arrengrerats, en filera, ho posaven en l'ordre del cultiu. La vinya.

Les parets mantenien recollides les terres i a la mateixa finca, arraconada, s'hi feia una barraca per soplujar-s'hi de la intempèrie.

Un arbre, potser una figuera o un ullastre. Un arbre, qui sap si un presseguer nascut de pinyol o un server amb un niu de cardines, en feia plàcid el lloc, fent-ne un bon recer on eixugar-se la suor, essent-ne *un clap de terra bona*.

A l'ombra, la quarterola del vi que, xerricant-ne, humitejava la gorja.

El càvec, la "ploma", orelles i punta. Cavar, "escriure" a la terra. Quants poemes no s'hauran "escrit"? Efímers, però molts.

Magencar...

Vinya, conreu. Verema, fruit. Tragines i celler. Celler, most i vi.

El cicle emprès en la feina de fer el vi. D'elaborar el vi.

L'home, ja a casa, seia, reposava i convivia, que s'ho havia ben guanyat. La llar, la família i el redós.

La taula parada amb les estovalles a quadres vermells i blancs i els coberts repartits, a l'esquerra o a la dreta, que amb això no s'hi amoïnaven pas.

La panera del pa a l'abast del cap de casa, que llescaria per a tots amb la ganiveta, assegut davant de la porta d'entrada, per controlar-la, adonant-se de les visites. Vigilant.

En un espai del parament, ben situat, el porró per traguejar durant el menjar; el vi lleuger, sec i agradós, nítid i llampant.

Ja fosquejant, al vesprejar, caliu de família. Prop del foc, vora la llar. Potser llegir una mica, potser contar una rondalla o cantussejar a mitja veu.

La fogaina. Un soc i quatre rabassons.

Les flames s'escampen. El foc s'adorm i tothom a jóc, que s'ha fet tard.

En els baixos de la casa, de terra aplanada i endurida, s'hi tenia un racó de celler amb una o dues bótes per entrar-hi la collita, per fer vi per l'any i per desar-hi les semals i d'altres atuells i trastos i sempre, sempre, s'hi enquibia l'ensenya casolana del bon vinyater: la bóta del racó, que era tradició, prestigi i generosa complaença, presumint-hi un xic.

(Alguna rata també hi circulava en la cofurna del cellerot).

Vi vell, vi dolç, vi ranci i un carretell de garnatxa, que hi fossin.

Vi per beure i per convidar-ne. Obsequi de la casa. Acolliment a les visites.

El vi infon vigor i amistat. La verema, la collita, recompensa de les feines del conreu.

La vinya. Àrdua, la vinya.

Blau de sulfat, groc de sofre i verd, verd de vinya. Lledoners i carinyenes. Carros i matxos de muntanya. Banaster i mossenya. Carinyenes i lledoners.

Fruit madur i de bon grau.

I després, l'ocre rogenic de les fulles velles i caduques. La tardor. La tardor clou una etapa.

Els raïms, lluints i dolços. Jolius, els raïms.

La collita dava per investir l'any.

Que era el condicionant d'una economia pobra. Per anar fent i poca cosa més.

De collita a collita. D'un any a l'altre.

... "Prou, que Sant Miquel és lluny!"

El celler
d'en Berto

MPR

Era la fita. L'anyada. La verema.
La collita s'havia de vendre.
Era el vinater qui la comprava.
Calia un bon celler.
Uns venedors de raïms i uns compradors que
farien el vi.
Esmerçar diners, considerant les despeses, i pre-
veure uns guanys, naturalment.
Estar en el cas, sense distreure's.
Conèixer l'assumpte i calcular, fent números.
El most, la fermentació i el vi novell exigien molta
atenció.
El vinicultor, el cellerer, es valia del pesamostos
per valorar el fruit que recollia.
Després, n'hauria de saber la força i l'acidesa dels
vins i n'hauria de definir la qualificació.
El color. L'aroma. El gust.
No podia anar a les fosques.
L'home, el vinater, s'hi havia d'implicar del tot.
Aquella era la seva feina, era la seva història i no
la podia defugir. S'hi jugava molt.

Tot ens conduïa al celler; de les tragines a pitjar els
raïms i de la pastera a les bótes, engolint-ho per la
tremuja.

Uns homes robustos s'encarregaven de la feina.
Traginar i manejar semals tot el dia trencava els
braços.

Fer vi. Fer-lo bé; rutina i saber.
Negre i fort, amb gust de rost.
Blanc suau i dolcenc, robat de la brisa.
Transvasament, aireig i separació de pòsits, de
solatge.
Premsa i escorrialles.
Fer vi, que sigui bo, que sí, que ho sigui. Qualitat
i paladar.
Deixar-lo quiet, en la quietud del celler. Calma i
vetlla. Repòs vinaci.
Repòs vinaci. Sobretot.
Tot un procés i anar fent. A les bótes, dull i aixeta.

Tast i, solemnement, cap a taula.
Vi novell. Sensació.
Vi vell. Relíquia.
Com si tot fos una petita història de les parets
seques, ja esllavissades, i de les barraques, ja enru-
nades.
Com si ho fos del vell porró, ja en el racó, ja a la
vitrina.
Essent-ho, que ho és, dels vinaters d'abans, gaire-
bé oblidats.
Oblidats.

*

Empunyar el porró.
Aixecar-lo i copsar el rajolí.
Cerimoniosament.
Maneres velles. Vells costums.

■ Els rellotges públics de Llançà

LLUÍS FELIU I PUMAROLA

La primera referència a un rellotge públic a Llançà la trobo al Llibre d'actes de l'Ajuntament de l'any 1900. Allà es fa esment d'un rebut de 18 pessetes i 65 cèntims, que es paguen per la "recomposició del rellotge públic". Durant els anys següents, trobarem algunes dades més, juntament amb els noms dels encarregats Carlos i Bernabé Quintana. És molt possible que el rellotge passés temporades desatès o esgavellat, de ben segur per falta d'un pressupost de manteniment. El 1904, el rellotge estava "en un completo estado de paralización a consecuencia de tener una de sus ruedas rota". Li van exposar el problema al "regulador" del rellotge i ell va respondre a l'Ajuntament que només augmentant el pressupost fins als 18 duros anuals, en comptes dels 12 que percebia, es faria càrrec de la feina. El mes de desembre del mateix any, l'Ajuntament accepta la demanda i l'encarregat reprèn la tasca pels acordats "diez y ocho duros mensuales digo anuales y con las condiciones...".

El 1907 llegim "pagar 7 pesetas y 60 céntimos a Jaime Guitart alpargatero de esta población por el importe de una pieza de cuerda para el arreglo del reloj público". El 25 de gener de 1911, es pagaren "6 pesetas y 50 céntimos por un eje nuevo para la

buena marcha del reloj público". El 13 d'abril de 1912, es paga "a Bernabé Quintana de 15 a 16 ptas. para que arregle el reloj público". El 24 d'agost del mateix any, Bernabé Quintana "presenta un recibo de 40 pesetas por el arreglo del reloj público". El 5 de juliol de 1913, diu "pagar a Manuel Borrás carpintero de esta villa 7,40 pesetas y céntimos por el importe del trabajo y materiales que ha necesitado en reparar el reloj de esta villa". L'any 1916, una altra referència, el 9 d'abril: "Aprobar la cuenta de 8,50 ptas. presentada por el señor Jaime Macau por el importe de varias reparaciones que ha efectuado en el Reloj público de esta villa". El 8 de novembre de 1918, l'Ajuntament aprova la següent factura: "Otra de 16,25 ptas, presentada por el regulador del reloj público, Jaume Macau por trabajos que ha empleado en la reparación del expresado reloj".

Jaume Macau era el pare de Josep Macau i avi de Joan Macau, amb qui he parlat per tal que ens posés al corrent d'aquest antic rellotge públic. El senyor Joan explica que aquell rellotge estava situat a la paret del fons de l'actual església, encara podem veure la petita espadanya on a l'època hi havia dues campanes, una de petita pels quarts i la més grossa per les hores. Era un rellotge sense esfera ni broques, només tocava quarts i hores. Calia donar-li corda

La foto muestra sesenta y cinco centimos satisfechos a Bernabé Quintana para la recomposición del reloj público. Muestran el comprobante de valor de sesenta y cinco centimos satisfechos a Bernabé Quintana acepta nuevamente y para lo sucesivo encargarse de la regularización del reloj público de esta villa por el precio de diez y ocho duros mensuales digo anuales y con las condiciones establecidas.

Se aprobó la cuenta de 8,50 ptas. presentada por el señor Jaime Macau por el importe de varias reparaciones que ha efectuado en el Reloj público de esta villa.

Se aprobó la comisión de obras la cuenta presentada por Bernabé Quintana para la construcción de la escalera del campanario por el hueco de la misma una caja de reserva para la reserva para las pesas del reloj público para que, en caso de la rotura de los cables, no ocasionen daño alguno y eviten así peligros y accidentes.

Se aprobó la necesidad que tiene en esta localidad de adquirir un reloj público, ya que el que actualmente existe no funciona por deteriorado e inservible y, habida cuenta de que por la Casa Vda de José María Bosch, fabricante de relojes

cada dia i es feia al migdia. Per tal d'accedir a la maneta del rellotge, que recollia la corda dels tres pesos de pedra de què constava, calia pujar fins on era instal·lat. Això es feia per una escala de fusta que s'enfilava per darrere del gran retaule barroc de l'altar major. Un cop a dalt, s'entrava a la petita cambra de la maquinària. Tant el retaule barroc com l'escala, es varen destruir durant la Guerra Civil espanyola. Aleshores es va haver de pujar fins al rellotge per l'exterior de l'església, prop de la teulada. L'any 1916, mossèn Ramon Vilar i Fajula emprèn la construcció del nou campanar, a càrrec del mestre de cases Pere Masdeu Vilarrodona.

El 1917, per ajudar al finançament de l'obra, el mossèn vol cedir la utilització del campanar de la torre romànica de la plaça: *"Seguidamente se dio lectura del oficio que el señor cura-párroco ha dirigido a esta alcaldía de fecha de 21 del actual en el cual pide que el Ayuntamiento resuelva en definitiva la posesión del local que actualmente ocupa la torre campanario de esta localidad a favor del municipio que por cuya posesión se pedía el precio de mil pesetas"*. Sembla que aquest preu va dividir el Consistori. Llegim, amb data de juliol de 1917: *"...para discutir y en su caso aprobar el precio de mil pesetas que el señor cura-párroco pide en definitiva para renunciar la autoridad eclesiástica a favor de este Ayuntamiento los derechos (...) sobre la propiedad del terreno y edificio en que esta actualmente emplazado el Campanario de esta villa (...) mientras los unos opinaban o sean los de la mayoría que el precio de mil pesetas era exagerado para la cesión del expresado local, los otros de la minoría mantenían que el precio pedido por el señor cura-párroco era razonable"*. L'Ajuntament volia una rebaixa, però en aquell moment no s'arribà a cap acord.

El 23 de novembre del mateix any, el mossèn demana a l'Ajuntament que se li cedeixi una petita construcció propera a l'església: *"El señor párroco dirige al Ayuntamiento suplicando a este le ceda la posesión del casucho que posee en la plaza de esta villa, entre la Iglesia y la casa que da principio a la calle Dentrolavilla (...) el cual le permitiría reforzar las obras del nuevo Campanario"*. El 30 de novembre es torna a discutir el tema: *"La entrevista con el señor párroco de esta villa referente a la cesión a favor de la Iglesia del casucho que ¿? Eclesiástica cediera a favor del Ayuntamiento los derechos sobre la posesión del Campanario antiguo (...) habiendo manifestado dicho señor párroco que para poder aceptar era preciso que el Ayuntamiento entregara la cantidad de 500 ó 600 pesetas como indemnización"*. Però l'Ajuntament contestà: *"Siempre y cuando la Iglesia ceda a favor del Ayunta. los derechos (...) por la torre que en la actualidad sirve de Campanario antiguo, sin que para ello se satisfaga cantidad alguna"*.

JMRB

JMRB

JMRB

En aquells moments, sembla que no hi havia gaire bona avinença entre el mossèn i l'Ajuntament. Del maig del 1918, llegim: *"El señor cura-párroco se dirige a esta Alcaldía pidiendo se le señale línea para cerrar un trozo de terreno en la parte derecha de esta Iglesia parroquial para que así pudiera evitar queden depositados en el mismo escombros e inmundicias (...) el Ayuntamiento acuerda por unanimidad no acceder a lo pedido por el citado cura"*. Amb tot, i encara que les actes no ho esmentin, el

JMRB

LLUIS FELIU

JMRB

JMRB

senyor Pere Masdeu Boada, fill del mestre de cases del campanar, comenta que l'Ajuntament de l'època contribuí monetàriament, en bona part, en la construcció del nou campanar.

A partir d'aquests anys, el tema del rellotge apareix molt de tant en tant. Al 14 d'agost de 1930: "...sesenta y dos pesetas a José Macau Estela por materiales y manos de obra invertidos en el año 1929, en la reparación del reloj público". Del 1932 al 1935, cap més referència a la qüestió. En aquells anys, la centraleta de telèfons, la central elèctrica, l'enllumenat públic, el clavegueram, la política interna, la sanitat, els treballs als recs Gardissó, Madral i d'en Serrapí, la construcció de les Escoles Graduades i altres necessitats omplien el temps del Consistori. Els Llibres d'actes de 1936, 1937 i 1938, temps de la Guerra Civil, es troben desapareguts. Per tant, recomencem la vida administrativa el 1939, "Año de la Victoria", segons llegim. El 14 d'abril de 1940 es confecciona una plantilla de personal, on hi ha un "encargado del reloj público", amb un "haber anual" de 500 pessetes. El 28 de juliol d'aquest any, trobem: "Siendo necesaria una puerta para que sirva de cierre completo al Reloj público, se acordó encargar la construcción de la misma al carpintero S. Luis Escarpanter Barneda". El senyor Joan Macau explica que el rellotge de l'antic campanar de l'església va ser desmuntat i traslladat al campanar nou, per un ferrer de Garriguella anomenat Quintana. Van ser necessàries diverses reformes a la vella maquinària, per adaptar-lo al nou emplaçament, però sembla que mai no va funcionar prou bé.

El 18 d'agost de 1940 es paguen dos comptes a José Salvat per algunes feines, "... y en el traslado de las campanas y otros trabajos del reloj público de esta Villa". Llavors, i segons el senyor Pere Masdeu, es veu que almenys dues de les campanes van quedar malmeses durant la Guerra Civil, es van baixar a la plaça i foren transportades possiblement a Olot, on foren foses i refetes. Tota aquesta operació va ser sufragada pel senyor Miguel Mateu Pla, conegut aquí com "el Rei del Ferro". Una petita nota trobem del 1951, 11 de novembre, "... G. Capdevila arreglo reloj público".

Després d'anys de mal funcionament, el 1953 l'Ajuntament pren mesures per solucionar el problema. El 9 de juliol s'escriu: "...se informa a los señores concurrentes que el reloj público instalado en el campanario de la parroquia, no funciona desde hace muchísimo tiempo. Que lo ha visitado un relojero vecino de Figueras llamado Enrique de Alarcon (...) manifestando se compromete arreglarlo bajo contrato con el Ayuntamiento bajo las siguientes condiciones: 1º Que contrata con el Ayuntamiento el arreglo y reparación del reloj público. 2º (...) el precio se estipulará en seiscientas pesetas satisfechas de tal forma (...) quinientas al ser entregado debidamente

dicho reloj (...) las otras restantes al año de la entrega del reloj en debido funcionamiento". Després de deliberar, l'Ajuntament facultà l'alcalde perquè acordés el contracte amb aquest rellotger.

Al cap de tres anys, l'Ajuntament decideix la compra d'un nou rellotge, que encara avui dia es troba al campanar. Era el 25 de març de 1956, "... la necesidad que tiene esta localidad de adquirir un reloj público, ya que el que actualmente existe no funciona por deteriorado é irreversible y, habida cuenta de que por la Casa Vda. de José Blasco Bosch, fabricante de relojes públicos con residencia en Roquetas Tarragona se ha pasado oferta a este Ayuntamiento...". Tant l'alcalde com els regidors estan d'acord que la compra seria a satisfacció del poble en general. El 2 de juny d'aquell any, es fan obres de preparació: "Construir en todo lo largo de la escalera del campanario por el hueco de la misma una caja de salva-guarda de mampostería para las pesas del reloj público para que en caso de rotura de los cables no ocasionen daño alguno y evitar así peligro y accidentes". El 25 de juny es tira endavant la compra: "Extender una contrata por la instalación del reloj público en el campanario por entre la Alcaldía-Presidencia en nombre y representación del Ayuntamiento y el Rdo. Cura-Regente encargado de la Parroquia Iglesia".

El 7 de juliol, per unanimitat, s'acorda l'adquisició: "Instalar el reloj en la torre-campanario (...) visto el catálogo, sea del número 6 (...) ocho días de cuerda de horas con repetición y medias (...) por el precio de cuarenta mil pesetas que el Ayuntamiento pagará en diez anualidades (...) mediante once letras aceptadas por el alcalde, por valor de 2.000 pesetas las dos primeras y las nueve restantes de 4.000 pesetas. (...) El coste se entiende con transporte hasta la estación de ferrocarril instalación y montaje completo, con excepción (...) albañilería, carpintería, herrería y demás que fueren necesarios". La garantia i el manteniment que donava Manufacturas Blasco era de deu anys, tantes vegades com fos necessari, sempre que el problema fos culpa de la fabricació del rellotge. El 20 de juliol, l'Ajuntament demana al capellà la conformitat per instal·lar-lo: "Dar la conformidad al Ayuntamiento mediante documento que lo acredite sea acta ó contrato del asentimiento de parte del Rdo. Cura-Regente de esta parroquia sobre la instalación del reloj público por el Ayuntamiento en el sitio de la torre-campanario que ocupaba el antiguo reloj". A la revista *Miranda* núm. 11, de 1956, podem llegir a peu de foto: "El nuevo reloj municipal instalado en el campanario y en funcionamiento". També en una de les fotografies que acompanyen el text present, datada al juliol de 1956, es pot veure el pintor Lluís Feliu Casas pintant des d'un caixó suspès d'una corda, els números romans de l'esfera. El 7 de febrer de 1957, al Llibre

Lluís Feliu

d'actes: "...facturas y recibos siguientes: a Manufacturas Blasco de Roquetas su letra 2.000 Pts". 26 de febrer de 1957, Llibre d'actes: "...a Manufacturas Blasco de Roquetas 4.000 Pts". D'aquí endavant, fins al 1965 que he resseguit els Llibres d'actes, no torna a aparèixer cap nota sobre el rellotge.

A hores d'ara, les broques funcionen amb uns motors elèctrics, igual que les campanes, que tenen un sistema de martells connectats amb un dispositiu de ràdio-horari, que també controla els diferents tocs. A més del martell, la campana més grossa encara conserva el batall. El rellotge de Roquetas reposa allà dalt, pàl·lid, quiet i esgavellat, deixant passar un temps que ja no marca, esperant potser que un dia les seves rodes, eixos i pinyons es tornin a moure. O si més no que, alliberat de la presó de la torre, pugui reposar a peu pla, per poder veure els llançanencs cara a cara.

BIBLIOGRAFIA

Llançà, imatges i records.

Farella, núm. 12, pàg. 38.

Llançà, notes històriques, pàg. 98.

Festes de Llançà, agost 1987 / gener 1990.

Miranda, núm. 11, 1956.

Llibres d'actes de l'Ajuntament de Llançà: Any 1900, 0138021, 0023763. Any 1903, 18. Any 1904, 2, 3, 5. Any 1911, 8. Any 1912, 12, 22. Any 1913, 46. Any 1916, Llibre 16V, 93. Llibre 17V, 44, 45, 46. Llibre 18V, 13, 14. Llibre 19V, 45, 46, 58, 69. Llibre 21V, 43. Llibre 24V, 20, 27, 29. Llibre 25V, 58, 84, 85. Llibre 26V, 50, 57, 59, 63, 94, 95.

Marc Serradell Macau
CORREDOR D'ASSEGURANCES COL·LEGIAT

C. Rafael Estela 6 17490 Llançà
Girona - Spain T/F + 34 972 380 993
www.atacstrategics.com marcs@intercom.es

Estan preparats per fer front als riscos del segle XXI?

Consultoria de riscos per a empreses i particulars

■ Llançanencs d'avui

RAFAEL CORCOLL

CARME TETILLA SÁNCHEZ

Nascuda a Tarifa (Cadís), el 1929. Passà la infantesa i adolescència a Galícia. Als dotze anys arribà a Figueres, on treballà de modista. El 1968, amb el seu marit, Jaume Matas, van obrir el restaurant Costa Brava, al carrer de la Jonquera. El 1969 vingueren a Llançà i aquí va néixer el conegut restaurant La Vela, al carrer Pintor Martínez Lozano.

El 2000, La Vela es traslladà a l'avinguda Pau Casals, 23, un local molt més espaiós i modern. La Carme de la Vela té tres fills i cinc néts i és ben coneguda de tots els llançanencs.

JOSEP COMPANYY I MOLAR

Nat a Celrà (Girona), el 1934. Als vint anys arribà a Llançà com a treballador de Campsa, per tal de subministrar carburants als pescadors. El sortidor era al costat del Pòsit, avui Casa del Mar.

El 1962 obrí una oficina de sis metres quadrats al carrer Castellar: "Inmobiliaria Fincas Ampurdán de J. Company". Quan posaven el rètol d'immobiliaria, van passar dues dones i una va dir: -Mira, aquí hi vendran mobles-. Actualment, Finques Company té oficines a Figueres, Roses, Olot i Llançà.

El 1958 es va casar amb Antònia Agustí i tenen dos fills, en Joan i en Josep, actualment al capdavant del negoci. Tenen cinc néts. Va ser jutge de pau durant quinze anys, de 1970 a 1985.

DAVID FERNÁNDEZ PRIM

Nascut el 1977, es titula en Enginyeria de Telecomunicacions i Electrònica a la UPB, a finals del 2003. Després passà dos anys al centre tecnològic de l'Agència Espacial Europea (ESA/ESTEC, Holanda), treballant amb un ampli ventall de caps, tots ells relacionats amb els sistemes de comunicació per satèl·lit.

Posteriorment, obté la plaça d'enginyer científic a Joanneum Research, institut d'investigació de la ciutat de Graz (Àustria). En l'actualitat, les seves activitats de recerca es centren en la millora dels sistemes de navegació per satèl·lit, tema també de la seva tesi doctoral a la Universitat Politècnica de Graz.

Parlem de...

■ Joves, grans, habitatge i hipoteca (II)

FREDERIC RIERA I MALLOL

Des del punt de vista social, el problema de l'habitatge és una de les qüestions més urgents que es plantegen. Després de l'alimentació i el vestit, es considera una necessitat bàsica de la persona. És irreal pretendre un desenvolupament de la família si aquest problema no està resolt.

El Banc d'Espanya ens ha recordat que, encara que no sigui políticament correcte dir-ho, el boom immobiliari dels darrers anys ha dificultat l'accés a l'habitatge de la gent amb menys recursos, però també ha tingut conseqüències positives, i no només per als constructors i els especuladors. L'institut emissor ha ofert dades sobre la situació financera de les famílies, que matisen la idea negativa que la majoria tenim sobre l'endeutament i el patrimoni. Diu, com a exemple, que només un 26 % de les famílies estan pagant una hipoteca; a més, el saldo pendent mitjà és d'uns 40.000 euros, una mica menys de 7 milions de les antigues pesetes. I que gairebé el 60 % de les famílies tenen l'habitatge pagat. Entre el 2002 i el 2006, la seva riquesa es va incrementar en un 52 %, gràcies sobretot a la revalorització de l'habitatge habitual. Una altra dada interessant és que el 21 % de les famílies disposen de segona residència.

Crec que seria bo deixar de parlar d'habitatge per a joves i parlar, de totes totes, de l'habitatge per a qui el necessita. I avalar globalment la Llei del Dret a l'Habitatge, necessària per donar una resposta seriosa a un problema que s'està aguditzant i que afecta l'estabilitat de moltes famílies. A tot arreu, i per part de molts dels nostres mandataris, es parla molt d'habitatge, però no gaire del que jo crec que és la base del problema: el sòl. Aquest és el punt neuràlgic de tot l'assumpte: si hi ha terrenys en condicions es podran construir els habitatges protegits necessaris. Però sense un urbanisme àgil i la col·laboració dels ajuntaments, aportant el sòl precís, considero molt difícil que es puguin donar respostes a curt termini.

Els últims estudis indicadors del sector mostren que en els darrers mesos s'ha iniciat un procés d'alentiment del mercat immobiliari. Per això, la majoria d'empreses han decidit mantenir-se a l'espera, per observar com evoluciona la situació. Al mateix temps, els ciutadans també prefereixen esperar, per si es produeix una reducció dels preus. Tal cosa explica la disminució de les vendes i l'augment del temps necessari per poder vendre un pis. En qualsevol cas, el sector afronta un retardament en la construcció d'obra nova, que comporta un moment de canvi. Tot i això, és evident que l'accés a l'habitatge s'ha convertit en la primera preocupació dels ciutadans. És necessària la intervenció dels nostres ajuntaments per tal d'assegurar aquest dret constitucional.

L'administració local és bàsica per desenvolupar estratègies i poder augmentar l'oferta de pisos de protecció oficial. La reserva de sòl per la construcció d'aquests pisos s'ha convertit en una eina fonamental per resoldre les dificultats respecte a l'habitatge. La realitat és la que mana i sense sòl no es pot construir ni presentar una oferta suficient d'habitatges assequibles. Promoure l'accés a l'habitatge digne i fomentar la integració social de les persones més desfavorides i amb menys recursos, aquest és el compromís ineludible que han d'assumir els ajuntaments i també algunes de les empreses del sector immobiliari.

El mercat està en constant canvi. La realitat social de les famílies és tota una altra i, com a conseqüència, sorgeixen noves necessitats per als que no poden accedir a un habitatge lliure. Davant d'aquest panorama, ¿és possible parlar de valor social en el camp immobiliari sense referir-se a l'habitatge protegit? Tradicionalment, s'ha associat el terme social a les noves promocions que podien finançar la Generalitat i els ajuntaments. Es va firmar un Pacte Nacional pel Dret a l'Habitatge, tothom que va signar aquest pacte és necessari, però els ajuntaments són imprescindibles perquè l'acord tiri endavant. Tot i així, la solu-

El carrer Antoni Margarits,
a la nova urbanització municipal.

ció no és factible a curt termini; desenvolupar sòl i construir habitatges és un procés llarg.

Crec que s'ha fet poc en la lluita contra l'especulació, s'han carregat les tintes sobre promotors i especuladors i, en canvi, s'ha incidit menys en el control del recurs més escàs: el sòl. S'hauria de crear un impost especial per als propietaris de sòl, si aconsegueixen plusvàlues només perquè l'administració decideix que el que era un terreny agrícola ara és urbanitzable. Els impostos que paguen aquests propietaris són petitíssims, quan no han arriscat res ni han produït res per aconseguir aquest guany. Jo defenso que es gravin aquestes operacions i que els diners obtinguts serveixin per a finalitats socials. Aquest increment de la imposició no faria augmentar el preu del sòl, perquè en cap cas el promotor pagaria per aquest bé escàs més del que podria recuperar després en vendre els pisos que pogués construir en aquests terrenys. La diferència és que, si ara amb una venda de sòl el propietari se'n queda 60, amb el tribut li'n quedarien 50, i els altres revertirien a la societat, que evidentment és qui ha donat valor a aquest sòl.

Els preus dels pisos han experimentat una frenada important. Això és una bona notícia, ja que si conti-

nués l'escalada al ritme dels darrers anys, seríem davant l'esclat de la *bombolla immobiliària*. I continuariem dins l'espiral que cada vegada faria més difícil l'accés a l'habitatge de les capes més baixes de la societat. La desacceleració és notable, però encara insuficient. Seria desitjable que els preus anessin acomodant-se, a poc a poc, fins a tenir una relació real amb el poder adquisitiu dels ciutadans. La creixent moderació dels preus apunta cap a corregir el model excessivament dependent del totxo.

L'èxit aclaparador de la primera promoció d'habitatges protegits al nostre municipi, propiciada per l'Ajuntament i l'Institut Català del Sòl, és evident que demana una nova tongada. Sé que això serà difícil i que és una feina molt feixuga, però el nostre Consistori pot fer-ho... si vol.

L'Empordà, de l'obra *Pàtria*, de Jacint Verdaguer:

"Per aquell cercle harmoniós ferida
ma tendra fantasia aletejant,
a un turonell m'enfilo, que convida
a veure l'Empordà a mos ulls d'infant.

Vegí a plaer aquella immensa plana
que, no podent los homes escombrar,
se'n cuida cada hivern la tramuntana
asservertant la sorra vers la mar."

Llançà al cor

■ Impressions d'un nouvingut (II)

JOSEP SERRANO I DEVANT

Avui us parlaré del que jo anomeno elements patrimonials comunitaris, per dir-ho d'alguna manera. Qui, que hagi visitat últimament el carrer comercial de qualsevol ciutat una mica gran, no ha tingut la sensació de no haver-se mogut de lloc? Les mateixes botigues, els mateixos logos i decoracions, fins i tot còpies exactes de les botigues franquiciades que acostumem a visitar. És clar, com fan tots, acabem buscant el centre històric o el barri vell, per poder copsar allò que realment ens pot parlar del

caràcter de la ciutat, allò que té vida i olor, que té caliu, ànima particular.

En un poble tot això hi és també, a escala reduïda. Hi ha el centre històric i els mercats, amb la seva oferta comercial. Per tal d'atraure la gent, moltes localitats fan mans i mànigues per muntar tota classe de fires, medievals o no, per fer que els visitin. Però quan s'ha vist un indret on no hi ha res més que allò que s'hi va posar d'artificial un dia determinat, no queden ganes de tornar-hi. S'hi troba a faltar això que jo en dic elements patrimonials comunitaris.

VICENÇ PUMAREDA

Perquè ens entenguem, posaré un exemple una mica dràstic. Imaginem-nos que un dia el bisbe, com a representant de la propietat de l'església de Llançà, ven l'edifici a una constructora i allà hi fan una església nova als baixos. A sobre, pisos d'alt nivell, dissenyats per un arquitecte famós, perfectes. Encara que la operació fos legal i tècnicament impecable, tots ens sentiríem estafats, perquè fins i tot els qui no van mai a l'església creurien que se'ls ha tret una cosa que era seva, que sentien com a seva. Llançà no tornaria a ser mai més el que era, encara que fos millor per a uns quants, i tots ens sentiríem una mica més desarrelats, menys cohesionats amb l'entorn, més pobres emocionalment. Això seria un exemple d'un element patrimonial comunitari. És a dir, un bé que pot tenir propietari, però que va lligat a tota la comunitat.

Sense moure'ns de la plaça Major, un altre element d'aquests tipus seria el gran plàtan central, l'arbre de la Llibertat. Algú s'imagina la plaça sense l'arbre? Segur que no. Encara que l'escultor més cèlebre ens regalés la seva millor obra per substituir-lo,

no hi estariem d'acord. Perquè pertany a la memòria col·lectiva d'un poble i és un element diferenciador de les altres places del món.

Algú es recorda de la fila que feia la plaça Major sense el bar i la terrassa que hi ha, durant el temps que van durar les obres? Estem parlant d'un negoci privat, però estareu d'acord amb mi que, durant aquells mesos, la plaça sense el bar no semblava la mateixa. Aquest bar, tot i ser un negoci privat, és també un element patrimonial comunitari.

Tots aquests elements són els que fan que els pobles, les viles i les ciutats, tinguin personalitat, caliu i vida. Crec que s'han de protegir per sobre de consideracions econòmiques, d'eficiència i fins i tot estètiques, segons el cas. Cal afavorir, fins on es pugui, que es multipliquin els punts on una casa, una finestra, un arbre, un jardí, un punt de reunió, un paisatge, en fi, facin sentir al qui els contempla la complaença, la satisfacció, el goig i l'emoció de sentir-se part d'aquell conjunt. El visitant, al seu torn, gaudirà també de l'alè càlid i serà de tot un poble.

*Fiscal • Laboral • Mercantil
Comptable • Assegurances*

Nicolás Salmerón
(pàrquing bombers)
Tel. i Fax 972 12 09 94
17490 LLANÇÀ

ZURICH ASS.
J. BUXEDA
AG. 170066-5

HOSTAL

CAN NARRA

Especialitat en peix

Carrer Castellar, 37
Tel. 972 38 01 78
EL PORT DE LLANÇÀ

Finques J. Company

Ceigrup
Immobiliàries

- AGENTS DE LA PROPIETAT IMMOBILIÀRIA
- ADMINISTRADORS DE FINQUES
- VENDES I LLOGUERS

Castellar, 48-50 – Tel. 972 38 01 97
Fax 972 38 08 81
17490 Llança (Girona)

llanca@finquescompany.com
www.finquescompany.com

Restaurant

LA VELA

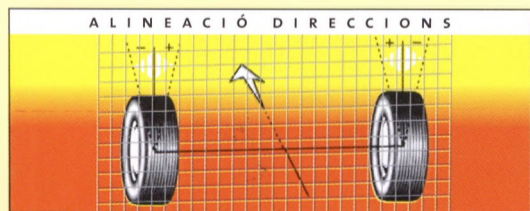
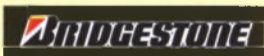
ESPECIALITAT EN PEIX

Av. Pau Casals, 23 (davant de la capella)
Tel. 972 38 04 75
EL PORT DE LLANÇA

AUTO LLANÇA S.L.
ALINEACIÓ, EQUILIBRAT, FRENÒMETRE, PRE-ITV

PNEUMATICS

PNEUS - TIRES

OFERTES MENSUALS

BAR FELIP

Plaça Major – Tel. 972 38 13 29
LLANÇA

■ *El tren: Llançà i la comarca hi tenen molt a dir*

JOSEP M. LOSTE I ROMERO

El rebombori ferroviari a l'entorn del manteniment de l'estació del tren convencional a Figueres tindrà una repercussió directa –positiva o negativa– en el conjunt de la comarca de l'Alt Empordà.

D'entrada, cal tenir present que la qüestió del tren, a l'Empordà en general, no està tancada, tot i les amenaces de sempre. Per aquesta raó, a hores d'ara, cal seguir exigint, reivindicant, una millora de la nostra mobilitat ferroviària, per tal de transformar-la en una autèntica mobilitat sostenible. Feta aquesta remarca, cal seguir conscienciant els llançanencs que, per lluitar contra la marginació i la regressió social, és bàsic defensar, de forma diàfana, el manteniment de l'actual estació de Figueres, és a dir, de l'estació central de l'Empordà, sense la qual Llançà i tota la comarca rebrien una contundent garrotada antisocial. En aquest sentit, és indispensable que les institucions i les associacions econòmiques i socials (i els quatre grups polítics de la nostra Corporació Municipal) s'impliquin en la temàtica, facin mans i mànigues, per tal de liderar els pobles ferroviaris de la contrada. Hem de defensar, sense embuts, l'actual estació central empordanesa, sense la qual es posa en dubte la mobilitat, gairebé la dignitat social, del 100 % dels llançanencs.

L'Ajuntament de Llançà ha de ser l'esperó que activi la implicació del màxim nombre de pobles comarcals, per tal d'articular un gran consens polític i institucional, juntament amb les diverses associacions, per consolidar, amb el corresponent soterrament, l'actual estació figuerenca i, alhora, empènyer els responsables polítics i governamentals per tal de millorar la línia Girona-Portbou. A més d'encapçalar la qüestió del tren amb els pobles veïns del nord i del sud, l'Ajuntament ha de continuar fent molta pedagogia per irradiar la idea que sense el manteniment d'aquesta estació central en aquest territori no hi haurà futur. Per altra banda, és de justícia esmentar que l'actual majoria municipal llançanenca està defensant prou bé, amb sensibilitat social, aquest tema del tren.

El que queda clar és que cal unitat, primer a Llançà i després a tot l'Alt Empordà, per tal de blindar i millorar el tren convencional i mantenir l'estació figuerenca. De fet, quan es parla de l'estació de Figueres s'està dient, s'està defensant, quelcom molt important: la continuïtat del tren de l'Empordà. I amb això no s'hi pot jugar ni perdre el temps, ja que el Ministerio de Fomento va a la seva, no és de fiar, i l'únic que l'interessa és fer circular l'AVE el més aviat possible, per tal d'evitar

L'estació de Portbou, temps enrere, amb un rètol sospitós sota el del poble.

de pagar les indemnitzacions del túnel del Portús. Sobre això, cal que tots els ciutadans sàpiguen, a tall d'exemple –la qual cosa cal evitar de totes totes en el nostre territori– que Fomento té la intenció (BOE 06-03-08) de suprimir la línia del tren convencional entre Madrid i Valencia de Alcántara (frontera hispanoportuguesa), quan es posi en funcionament l'AVE entre Madrid i Lisboa. Això significa que, des de dalt, se segueix la política –antisocial i antimobilitat sostenible– de despullar un sant per vestir-ne un altre i que l'AVE va

en detriment del tren que fa servir la majoria. Això a Llançà, i en general a tot l'Alt Empordà, no ho podem tolerar de cap de les maneres.

En definitiva, malgrat que continuï la incertesa, des de la nostra vila i de la resta de la comarca s'ha de mantenir l'actitud ferma d'exigir als poders públics i socials que han de defensar el manteniment de l'estació al centre de Figueres, com a punt bàsic per a la dignificació de la línia fèrria entre Barcelona, Girona, Figueres i Portbou, i la connexió amb Perpinyà.

RECULL CASOLÀ

Quasi tot escoltat i sentit a Llançà, a l'Alt Empordà

de **LLUÍS FELIU I PUMAROLA**

Algunes paraules, dites, frases fetes, locucions, adagis,
remeis, rodolins, contes i cançons

Número 8 de la col·lecció municipal
Sant Silvestre

Brau Edicions

135 PLATGES DEL CAP DE CREUS

d'**ARNALD PLUJÀ i CANALS**

De Portbou a Roses,
les finestres d'un país obertes a la mar

Fotocomposició Roger - Gràfiques Alzamora

■ Els anagrames comercials i professionals

L'activitat comercial és de les més antigues del món. De fet, sempre ha estat present en totes les viles i els pobles, amb més o menys intensitat, i hi continua essent, amb una dinàmica de canvis molt importants. I segur que sempre hi serà, malgrat els canvis i les crisis cícliques. Aquesta activitat és tan important que en genera d'altres com a complements necessaris, com són el màrqueting o la publicitat. La publicitat, doncs, forma part d'una mateixa acció i sense l'una no hi pot haver l'altra. Sense publicitat, no hi ha activitat comercial. I sense imatge, no hi ha publicitat. La imatge comercial de qualsevol activitat empresarial o professional és la clau de l'èxit d'un producte o un servei. Tots hem vist els anuncis antics, d'abans de la guerra, amb fort poder evocador, que ens suposen un exercici de les facultats mnemotècniques particulars i individuals. Tots recordem perfectament els anuncis de l'anís del Mono, el Netol, el Cerebrino Mandri... tots ells amb el regust nostàlgic de les imatges. Fins a la primera meitat del segle XX, quan els mitjans de difusió eren més escadussers –ràdio i documentació en paper, bàsicament en formats de fulls volants, cartells, targetes...– i quan de les tècniques de màrqueting i publicitat ni se'n sentia a parlar, les imatges comercials impreses sobre paper tenien molta importància. Els anagrames impresos en la correspondència ocupaven un lloc rellevant en els fulls tramesos i eren, en certa manera, la carta de presentació del negoci, l'empresa o el professional. La imatge que s'havia de vendre. L'exposició de material que publiquem en aquest article aspira a ser quelcom més que una evocadora mirada al passat. Els anuncis i anagrames de negocis han fet més per la cultura visual i estètica que moltes obres tancades, ja que tenen el privilegi d'arribar a una immensa majoria de públic. Vénen a ser una concreció de formes gràfiques d'oficis, de productes i béns amb promoció comercial, a vegades en forma d'anuncis i cartells publicitaris. La importància de la difusió massiva de la impremta i el seu abaratiment de costos, possibilita que nombrosos negocis i particulars poguessin imprimir material de promoció i difusió. El llistat podria ser molt llarg, però el buidatge poc sistemàtic –i també l'atzar– de documents relacionats amb l'activitat comercial i empresarial de la vila de Llançà, ens ha portat a aplegar només els anagrames que reproduïm.

ÈRIKA SERNA I COBA
JOAN SERRA I PERALS

ASSOCIACIONS I HOTELS

Centre Federal de Llançà, 1928.

Sindicat Viti-vinicole

Expend vins dolços i secs de diverses graduacions, a preus mòdics.

Dirigir-se a
President Sindicat Viti-vinicole.—Llançà.

Sindicat Vitivinícola de Llançà, anys 30 del segle XX.

Hotel Miramar, 1923 (Nova Vida).

HOTEL PARIS

Juan Pagés ~ ~ ~ Llançà

NOTA: Todos los datos posteriores, deben ser escritos claros y firmados por el viajero.

Nombre y Apellidos _____
 Profesión _____ edad _____
 Estado _____ Nacionalidad _____
 Pueblo de su naturaleza _____
 Provincia de _____ Domicilio o
 residencia habitual _____
 Fecha de entrada en el Hotel _____
 Población donde reside _____
 Población donde piensa dirigirse _____
 Llançà 28 de Octubre de 1926
 (1.º) Firma del viajero

(1.º) Si el viajero no sabe firmar, lo hará otra persona a su ruego.

Hotel París, 1926.

NEGOCIS PROFESSIONALS

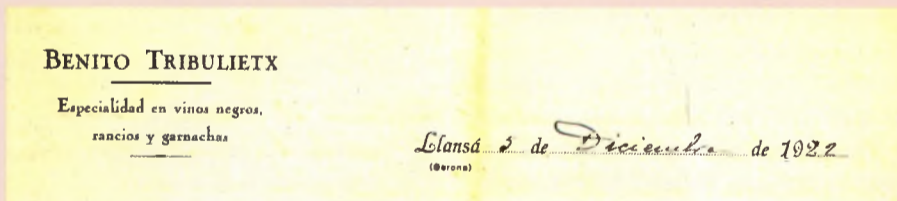
Vins i llegums a l'engròs, de Vicente Serradell, 1931.

Ferreria mecànica, de Domingo Oliveras, 1934.

Fleca i magatzem de vins - José Castelló. Any 1910-1919.

Benito Tribulietx - Especialitat en vins negres, rancis i garnatxes. Any 1992.

Hermenegildo Trias. Espardenyeria. Anys 1920-1929.

DIARIS

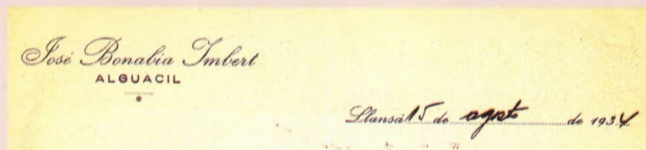

Nova Vida, 1922.

OFICIS

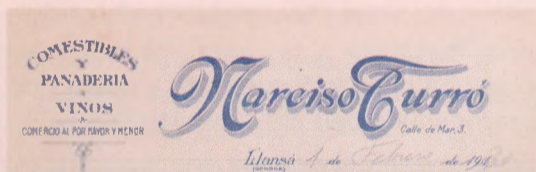
Angel Bosch Masferrer, exportador de vins.
Any 1930.

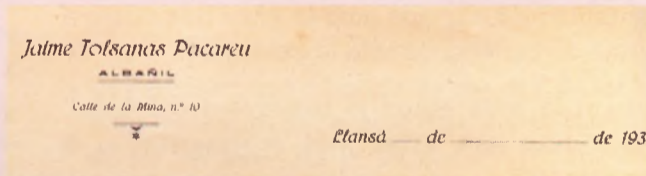
José Bonabia Ymbert, agutzil. 1934.

José Gifre, propietari. 1940.

Comestibles i fleca. Vins.
Narciso Turró. Carrer del Mar, 3. Any 1930.

Jaime Tolsanas Pacareu. Paleta. Carrer de la Mina, 10.
Anys 1930-1939.

Gregori, línia d'òmnibus. Figueres, 1928.

Entrevista a Marina Royo i Pròsper Pumareda

■ Passat i present del Casal del Pensionista

CARLES MOLINS

Alguna vegada m'han dit que una societat podia sentir-se plenament madura quan aconseguís uns nivells d'atenció a les poblacions infantil i de la tercera edat que es poguessin considerar satisfactoris. Després de donar moltes voltes a la qüestió, se m'acudí que podia intentar esbrinar quelcom més d'aquells homes i dones de més edat. Fou així que nasqué la idea d'entrevistar els representants del Casal del Pensionista de la nostra població. Allà mateix, al Casal, vaig tenir l'oportunitat de conversar amigablement amb en Pròsper Pumareda i la Marina Royo, els darrers presidents de l'associació. Sovint tots dos alhora, van anar desgranant les seves impressions sobre les qüestions que els plantejava.

• **En quina data entrà a formar part de la Junta del Casal i a presidir-la?**

– **Pròsper:** Allà pel març del 1988, el govern del Casal semblava no tenir continuïtat i em van proposar que me'n fes càrrec. Juntament amb vuit membres més, vàrem formar un equip. Malauradament, molts dels que formaven part de les darreres juntes, con tants d'altres, ja no es troben entre nosaltres i, des d'aquí, crec, es mereixen un lloc en el nostre record i un sentit homenatge.

– **Marina:** Jo he entrat al càrrec fa poc i estic molt contenta i il·lusionada amb la tasca que duem a terme en benefici de tota la gent gran.

• **Durant la seva etapa al capdavant del Casal, quins fets han estat més representatius o importants?**

– **Pròsper:** Vam continuar amb les excursions i sortides que ja havia iniciat l'anterior Junta, es van començar els campionats de brisca. En un altre ordre de coses, es modernitzà el bar i el televisor.

– **Marina:** Actualment hi ha una coordinadora, que fa d'enllaç amb la regidora de l'Ajuntament, i hem aconseguit ofertar noves activitats amb molt d'èxit. Ara podem gaudir de tallers de memòria, campionats de petanca i de brisca,

classes d'informàtica i de ball, tai-xi, gimnàstica aquàtica...

• **Alguna activitat o sortida que recordeu especialment?**

– **Pròsper:** De ben segur que s'han fet moltes activitats interessants, però recordo especialment una concentració de casals de jubilats que tingué lloc a Figueres. Del nostre poble, hi vam assistir més de vuitanta persones.

• **Quina és la vostra visió personal de la celebració del Dia dels Jubilats?**

– Trobem que és una diada molt maca i festiva, que permet retrobar-se a totes les persones d'edat. És un dia de festa que l'Ajuntament del poble dedica a la seva gent gran. Això, des del nostre punt de vista, ens fa sentir alegria, satisfacció i agraïment.

• **Quina és la dinàmica de funcionament de la Junta que regeix el Casal pel que fa a la presa de noves iniciatives?**

– **Pròsper:** La Junta sol reunir-se setmanalment. En aquestes reunions es presenten noves propostes i idees que puguin millorar el funcionament. Cal fer esment que mai no hi ha hagut problemes i, tant la Junta com els altres jubilats, viuen l'experiència del Casal amb molt bon ambient.

– **Marina:** Pertànyer a la Junta vol molta feina, però és una obligació que es fa a gust i que és ben reconeguda pels altres jubilats.

• **Quant al nombre de jubilats i pensionistes que utilitzen el Casal i les seves activitats, es tracta d'un percentatge elevat respecte al total de la població de la tercera edat?**

– Creiem que hi ha molta gent gran que no ha acabat de sentir-se atreta pel Casal i les seves activitats. Potser pensen que és "com una guarderia". I del que es tracta és de disposar d'un lloc on anar a passar l'estona entre amics i passar-s'ho bé. Des d'aquí els encoratgem que en facin ús i que gaudeixin d'aquest local i de les oportunitats que ofereix.

CARLES MOJINS

- **Alguna solució per a la gent gran que temporalment no pot assistir al Casal?**

- En aquest mateix edifici es disposa d'un Centre de Dia, per tal de cuidar la gent més gran i que necessiten una atenció especial. D'altra banda, l'existència d'una Residència per a la gent gran aportaria una solució extra a les persones velles amb problemes de salut i dependència.

- **A través de la participació al Casal, la gent gran es troba més protegida, menys sola, amb esperit més optimista?**

- En concret a Llançà, a la gent gran se'ns tracta molt bé. El Casal mai no s'ha trobat desassistit dels ajuts del Consistori. Òbviament, si un jubilat assisteix al Casal hi troba activitats lúdiques i d'esbarjo, hi troba companys i companyes en situacions semblants. Hi ha la possibilitat de

passar llargues estones ben entretingut de formes diverses. Uns ens fem costat als altres i gaudim entre tots d'un valor molt important, l'amistat.

- **Què penseu que s'hauria de fer des de les més altes instàncies per acabar de millorar la situació de les persones de la tercera edat? Ningú més que vosaltres em pot respondre.**

- Des del Casal volem deixar molt clar que, dins l'àmbit local, sempre hem obtingut per part de l'Ajuntament una resposta positiva a més no poder. Sempre que hem necessitat quelcom s'hi ha dedicat amb molt bona predisposició. A l'hora de parlar del món polític i social en general, segurament caldria que es milloressin aquelles pensions de jubilació i viduitat que són més petites del que fóra desitjable.

- **Marina, comenta'm quins projectes teniu per al futur del Casal...**

– A més de tot el reguitzell d'activitats que hem esmentat, m'agradaria subratllar que duem a terme una excursió d'un dia cada mes i, coincidint amb el maig i l'octubre, fem dues excursions d'una setmana. També vull fer incís sobre l'enorme èxit d'assistència que tenen aquestes, sempre voregem el centenar de persones.

- **Tots dos alhora, expliqueu-me quin és l'ambient, l'entramat de relacions i experiències que desenvolueu aquí.**

– Les relacions sempre han estat d'extraordinària companyonia. Es realitzen excursions o es

passen estones entre amics, portant a terme activitats d'esbarjo, que fins i tot ajuden a un mateix a sentir-se millor i "una mica més jove".

- **Creieu que la gent més jove us té presents i sap realment la importància del que heu fet en altres etapes de la vostra vida?**

– En aquest aspecte, passa força com en totes les qüestions que poguéssim tractar. Hi ha jovent, fins i tot infants, que, sigui per relacions directes o contactes esporàdics, comprenen perfectament les vivències i els problemes de la nostra edat. Ben segur que d'altres, els menys, mai s'han aturat ni tan sols a pensar-hi i ho contemplen com si ells no tinguessin un destí semblant.

Després d'una bona estona de conversa amb la Marina i en Pròsper, se'ns fa possible captar el Casal com un ens amb vida pròpia, aquella que li ha atorgat tothom que hi participa. Element aglutinant de les persones que han acabat la seva vida laboral i que els possibilita tenir un lloc de reunió, esbarjo i aprenentatge. S'hi comparteixen vivències, activitats, sentiments, i hi perviuen en el record des de coses quotidianes, insignificants, fins al més important, els vells amics que ja fa temps els van deixar.

CARLES MOLINS

Bústia

■ Petit homenatge a una gran persona

Parlar d'en Josep Puntí, o d'en Puntí, a Llançà, no és un tòpic, més aviat un referent per a aquest poble. Gairebé tothom el coneixia, portava molts anys exercint de professor al Col·legi Pompeu Fabra, juntament amb la seva dona, la Teresa. És per això que, si has cursat la Primària en aquest poble, l'has tingut en alguna matèria, o bé de tutor, o sinó els teus pares, o un germà, un amic o un veí. La qüestió és que era una persona molt coneguda a Llançà.

Jo el vaig tenir de tutor quan feia cinquè i sisè. I va ser una de les experiències més importants que em van passar en aquells dos anys. Dic això, perquè gràcies a ell vàrem aprendre a saber-nos valorar més, tenia una gran capacitat per treure el millor de nosaltres. És per això que sento el desig de retre-li aquest petit homenatge. En Josep era un mestre que estimava la seva profes-

sió, jo crec que tenia molta vocació i això es notava en tot el que feia. Sabia transmetre els seus coneixements d'una manera fàcil i entenedora, sabia ensenyar-nos sense que les assignatures fossin pesades. I ens premiava amb el *Requetebé*, que tant ens agradava, o ens obsequiava amb algun enginyós acudit quan menys ho imaginàvem.

Però, a banda d'això, el més admirable d'ell era la seva humilitat, la seva intel·ligència, el seu tarannà afable i el seu caràcter sempre alegre. Tenia una filosofia de la vida admirable, feia que els problemes fossin insignificants, era senzill, plaer, sensible, molt afectuós, optimista, irònic i, sobretot, era una gran persona. S'havia guanyat a pols el respecte i l'estima de tots els alumnes, també dels seus familiars, companys i amics i de tota la gent que el coneixia. Puntí: els que hem tingut la sort de conèixer-te no t'oblidarem mai.

Alexis Cepi P. Fabra

Per finir, he triat un poema de Miquel Martí i Pol, que des del meu punt de vista està íntimament relacionat amb la seva persona:

CALLADAMENT

Des d'aquesta aspra solitud et penso.
Ja no hi seràs mai més quan treguin fulles
els pollancs que miràvem en silenci
des del portal de casa.
Tantes coses
se m'han perdut amb tu que em resta a penes
l'espai de mi mateix per recordar-te.
Però la vida, poderosa, esclata
fins i tot en un àmbit tan estricte.
Tu ja no hi ets i els pollancs han tret fulles,
el verd proclama vida i esperança
i jo visc, i és vivint que puc pensar-te
i fer-te créixer amb mi fins que el silenci
m'engoleixi com t'ha engolit per sempre."

XAVIER SALVAT I VILÀ

■ Festa de l'arbre 2008

El diumenge, 30 de març, els Amics de Sant Silvestre, amb la col·laboració del Parc Natural de l'Albera, van organitzar aquesta trobada amb més de noranta nens i nenes, que van concentrar-se a l'àrea d'esbarjo per fer la plantada d'arbres, amb un berenar de cloenda. Sobretot suros i roures, però també oliveres, xiprers, ginjolers, freixes i magraners, van passar dels testos a la terra amb la companyia d'una estaca que duu el nom del seu plantador. Una diada ben simpàtica i profitosa, una aposta de futur, un símbol també. Les nostres muntanyes, sempre tan mancades de verd, de ben segur ho agrairan.

JOAN C. GARCIA

JOAN C. GARCIA

JOAN C. GARCIA

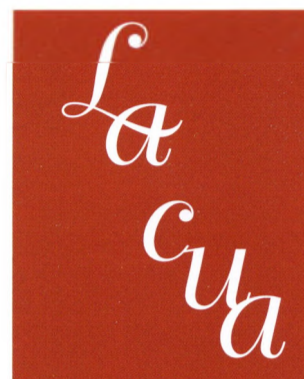
JOAN C. GARCÍA

■ *El primer dinar a cals sogres*

Reflexió a l'hora de les postres:

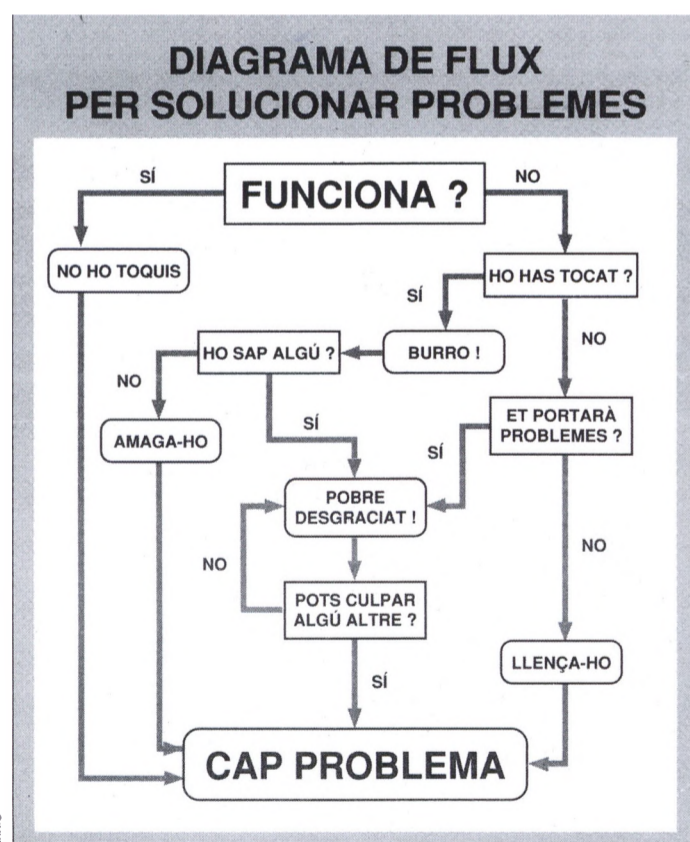
Si la sopa hagués estat tan calenta com el vi, si el vi hagués estat tan vell com el pollastre, si el pollastre hagués tingut un pit tan tendre com la meva cunyada, el primer dinar a cals sogres hauria estat excel·lent.

■ *De "Wake up and smell the coffee"*

(Llibre anglès, com es pot veure)

- És molt possible que nasquessis a causa d'un error del mètode anticonceptiu.
- El teu metge no va estudiar medicina per vocació, sinó per guanyar diners.
- Si sospites que la teva parella t'enganya, probablement l'encertes.
- La roba que guardes a l'armari per si de cas, no tornarà mai a estar de moda.
- Els llibres que més t'han emocionat i que fins i tot t'han fet plorar, són literatura barata.
- Quan fas l'amor, la teva parella pensa en algú altre.
- La seguretat social t'abandonarà just quan t'arribi l'edat de jubilar-te.
- Sempre vas a un restaurant on els cambrers no es renten mai les mans després d'anar al lavabo.
- El dia que la gran oportunitat va trucar a la teva porta, tu te n'havies anat al cine.
- T'agrada el futbol i tens la desgràcia de ser del Barça.

Per la transcripció:
LO GAITER DE COLLDEFORQUES

RESTAURANT CAN QUIM
Verge del Carme, 5 - Tel. 972 38 05 37
LA TAVERNA DE CAN QUIM
Plaça Catalunya, 1 - Tel. 972 12 11 87
El Port de Llança

Amb la
Cultura
i les
Tradicions

Llança

Av. Reina Fabiola, 2 – Av. Pau Casals, 13
LLANÇA

”la Caixa”

**CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS
DE BARCELONA**

GODOY I ASSOCIATS CORREDORIA D'ASSEGURANCES, SL

pi i margall, 1, pral. b - tel. 972 50 02 35 - fax 972 67 29 48 - 17600 figueres

tomàs mieres, 5, esc. 2, 1er. f - tel. 972 20 31 78 - fax 972 20 38 09 - 17005 girona

av. pau casals, 25-27, 1r. tel. 972 38 05 00 - fax 972 38 14 63 - 17490 llançà

ctra. vella, 9 1r - tel. 93 848 40 57 - Fax 93 848 40 58 - 08470 sant celoni

Vida i Pensions

Les Persones

Especials

L'Empresa

Particulars

Els Vehicles

www.godoy-ca.com

Professionals de confiança